گوڵ سوو

شماره (١٠٠) كانون دويەم (٢٧١٢) كوردی (٢٠١٥) ی زاینی

مجلەیەگ مانگانە گشتییە لەلاین
دەزگای رووشنهویری (شەفەق) بڵاوئەكریەێگ

١٠٠ شمارە گوڵ سوو
هاتنەو ئەرای
باوان شەفەق

گوڵ سوو

GULL SOO MAGAZINE

مجلەیەگ مانگانە گشتییە لەلاین دەزگای رووشنهویری
ورەسانن کورد فەیلی(شەفەق) بلاوئەکریەیگ

شمارە (١٠٠) کانون دویەم (٢٧١٢) کوردی (٢٠١٥) ی زاینی

18
زوان ئەوە بوورن ك ئویشی من فەیلیم

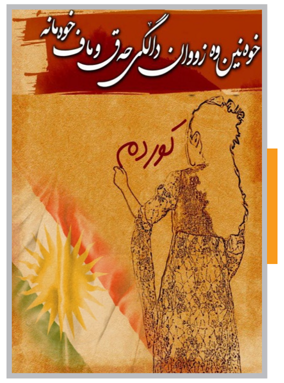

26
شێوەزارە فەیلیەگەمان تیەڵ نییە، شیرینە

32
دەوڵەت کوردستان ئینتەرنێتەو دەسوەپێ ئەکا

سەر نویسەر
عەلی حسێن فەیلی

جێگر سەر نویسەر
ماجد سویرەمیری

بەرێوەبەر نویسانن
جەمال ئەرکەوازی

سکرتێر نویسانن
ئاراس جەواد

دەستەینویسەرەیل
جەواد کازم
سوندوس میرزا
سارا عەلی

ئامادەکردن هونەری
ئیمان حەبیب عەلی

شەنگال لەناونی قەوڵ سەرۆك و پشتگیری مللەت.............................. ١٠
سەروەخۆییمان وەنەفمانە یا وە زەرەر؟..١٢
عراق، بنیشەخەێر.. ئەرا کوردەیل فەیلی، کووچکردن چارەسەرە............. ٢٢

Tel:
07901373702
7403411
7198552

gullsoo@shafaaq.com

نرخ ١٠٠٠ دینار

خاوەن ئمتیاز دەزگای رۆشنبیری و راگەیاندنی کوردی فەیلی(شەفەق)

مؤسسة شفق للثقافة والاعلام للكورد الفيليين

رقم الاعتماد في نقابة الصحفيين العراقيين ١٠١٥
رقم الايداع في دار الكتب والوثائق ٨٩٢ في ٢٠٠٦

سەرباس شمارە

باوەشێگ باوەت و چەن ساڵ چەوەڕێ

ئیمە لە وڵات مەرگستان باوەرەیل و ئومیدەیل، لە ناو بەهشت مەنزڵ جنایەتکارەیل، ترس کوشتیمن و وە زرانی پایێ خوەمان هاتیمنەسە پیشواز!! زووانمان، فەرهەنگمان، تاریخمان دایمنەسە کووڵ و لە هەر کوو خوەر بنیشێ شەوق شەفەق ها رێمان، کارەساتێگ وە ناو جنایەتەیل سەددام سەر لە مللەتەمان شیوان، یەکمجار فەرهنگمان گردە نیشان و لە شوین هاتنمان هەم لە نوو ئی فەرهەنگە گیان سەن و وەتە گشت، ئیمە هێمان هەسەمان.

کیە نەزانێ ك لەی باوەتە ئیمەی کوردەیل باشوور دێر هاتیمنە و فەرهەنگمان جوور وەفر وەرەتاو لە تاویان نیشتگەو لە خەڵوەت تەنیایی ناڵە ناڵیە، بیدەنگ سەرناسە بان شان خەمەیل بار گرانێگ ك باس ناکریەێد، ئەوەی نویسریاگە خوەنەر نێرێ، ئیمە دەرێ کوتایمن ك وازبوین لە هویر بردگە وەلی چە تویەنیمن بکەیمن؟!

کوڵوانچەێگ ئەرای کار کردن، جادەێگ ئەرای هویرکردن، ئەو فکرەیلە ك تەنگدەستی ماڵی و بەدمەستی دەسەڵاتدارەیل کوڵ ئەرای بەسانە و دوعای واران هشکەساڵی خزمەت وە فەرهەنگ لە هویر مەردم بردیە.

ئیمە خوازیمن دەس درێژ بکەیمن تا دەس بی ناز رووڵەیل شعر شاعرەیل دەس لە دنیا بریاگ بگریمن، خوازیمن دەسمەیەت ئەو جەوانەیل سەرو قامەت ئەدەبیات و هونەر خوەمانە بیەیمن ك لە سای ناو ناودارەیل ناوشاریاگن و ئمروو و سووی ژیانیان ها ژیر چەقووی چەوەڕێ، ئیمە خوازیمن زاراوەیل ئامووزا لە ناو باوەش زووان هاوزووانەیل مللەتەمان تەکەو بیەن، وینەیل رەینی سروشت خاکەگەمان لە ناو دیواخان ئەڵواسیمن، لە گەرمەسیر دڵمان پەنجەرەێگ لە رووی زاگرۆس بەرزنیشتگ واز بکەیمن، دیوار تەنیایی و دویری ئیڵەیلمان برمنیمن، خواستیمن گشت لە بان ئی سفرە جەم بوەسن، چشتێگ و ناو فەقیری خوەرنشینەیل وڵات ئالامتو لە باوەت فەرهەنگ خوارگ کوردستان نەیلیمن، خواستیمن وە هممەت همیدارەیل پشت ماڵوکان ترس لە زەوی بیەیمن، چەو مافیای دوچەوەکی بشکنیمن!

چە کردیمن؟ ئەوەی لە دەسمان هات باوەشێگ باوەت و چەن ساڵ چەوەڕێ دایمنە دەس وایێ شەماڵ تا هیچ گوڵێگ کزنیشتگ هویرو فکرمان سەر وە باوان ئی فەرهەنگە نەکا، دویاجاریش هیچ چەوەرییێگ نەکەفێدە دام چەپەوای ئی رووژگار سیەنیشتگ سیاسەتە ك تا دویری ئاسوو دووسمان نێرێ، ئیمە تاریخ نویسانیمن و خوەمان بیمنە بەشێگ لەو تاریخە ك بانترە لە سیاسەت و گەوراترە لە هەر نازناوێگ ك خەڵات دەسەڵات و زوورە !!

ئازیزەیل کوردزووان و رووڵەیل نسارنشین کوردستان بێ نازکەفتگ باشوور، دێر هاتیمن وەلی سەد شمارە "گوڵ سوو" ئارازیاگ وە گوڵەیل "شەفەق" ئەرادان هاوردیمنە، ئمروو نەوبەت ئیوەس، نازانیمن چەن ئیماندار گوڵ سوودووس ئی باوەتە خوەنێ ، وەلی یاد شمارەێ سەد لە گشت پیرووز بوود.

عەلی حسێن فەیلی

سەر نویسەر

پێشمەرگە بویەسە مقەیەتیکەر جەهان

ئاری فاروق نانەکەلی

پێشمەرگە مقەیەتیکەر یا پارێزەر مللەت و خاك و نیشتمانە، هێز پێشمەرگە وە ئرمس و خوین و خەبات دروس بویە، دروسکەر دەروین دڵسووز تاك کوردە. قوناغەیل خەبات و هەوڵ و تەقلاێ جمشت رزگاریخواز کوردستان لەچەو پێشمەرگە دوینریا.

قارەمانیەتی و ئازایی پێشمەرگە لێوا کرد ك کورد برەسێدە مافەیل خوەێ، پێشمەرگە سەر ئەرا دوشمن نەچەمان لە هەر سەردەمێگ و لەهەر شوونێگ کوردستان، دوشمنەیل کورد فریە خوازیار بوین ناو ئەرا پێشمەرگە بنەن جوور"یاخی، خیانەتکار، چەتە، مۆخەرب، جیبولعەمیل"...هتد.

دوشمن هەرچە کرد نەتویەنست وشەێ پێشمەرگە لە گووش مناڵەیل کورد و تاك کورد لەنگ بکەن. پێشمەرگەیش رووژ وەرووژ لە سەنگەر شەرەف خەبات کردیادو چەپڵە کوتیاد و گوڵلەێ سەرکەفتن تەقانیاد. بەرهەمەیل پێشمەرگە بویە مایەێ ئازادی مللەتێگ چەوسیاگ، بویە مایەێ سەربەرزی و سەرفرازی مللەت کورد و دروسبوین قەوارەێ کورد لە باشوور کوردستان، بویە نیشانەێ خەبات و سەربەرزی ٤٠ ملیۆن کورد و بنیاتنایین دەوڵەت کوردی.

ئیسەیش پێشمەرگە بویەسە مقەیەتیکەر گشت جەهان، ناو و ناوداری پێشمەرگە سەرانسەر جەهان پووشاگە لە قارەمانیەتی و خەبات و ئازایەتی، پێشمەرگەیل گیانفیداێ کوردستان ئیسەیش گەوراترین و سەختترین شورش و خەبات کەن ئەرا وەرگری لە خاك پیرۆز کوردستان.

وە دریژایی هەزار کیلۆمەتر وەرگری لە دەسکەفتەیل و بەرهەمەیل خوین شەهیدەیل کەن، وەرگری لە کەرامەت و شەرەف تاك کورد کەن و مقەیەتی لە سەرووەریەیلێ کەن، پێشمەرگە لە جێ گشت جەهان جەنگ تیرۆریستەیل ئەکا. جەنگ داعش ئەکا، لەی جەنگ سەختە پێشمەرگە لە سەرکەفتنەو زەرەد فریەێگ وە دوشمن رەسانگە، هەر وەو خاتریشە رووژانە وڵاتەیل ئەرا هاوکاری و دەسمەیەت زیاتر و نزیکەوکردن خوەیان لە هەرێم کوردستان پشتگیری لە پێشمەرگە کەن، یەیش مایەێ دڵخوەشیە ئەرا پێشمەرگەو هەرێمەگەمان.

هەر لەوەر ئەوەیش تاك کورد بایەسە زیاتر هاوکار و دەسمەیەتدەر پێشمەرگە بوود و بایەسە ئەوەیش لە هویرمان نەچوود ك جەناب سەرۆك مەسعود بارزانی هەمیشە لەگشت بوونەو یادێگ وتیاد: پلەێ پێشمەرگایەتی لەلام لەگشت پلەێگ گەوراترە، ك وەراسی وە دید دویرێگەو هویر لەلێ کردیاد، بێگومان ئیسەیش پلەێ پێشمەرگە لەگشت پلەوپایەێگ گەوراترەو هەر ئەو سەرۆك و پێشمەرگەیش بوی ك تویەنست گشت جەهان بارێدە بان خەت و سیاسەت ناودەوڵەتی بکیشێد ئەرا پشتگیریکردن هەرێم کوردستان و مقەیەتیکردن ئەزموون حوکمرانی کوردو پشتگیری هێز پێشمەرگەی کوردستان وپشتگیری جەهان ئەرا سەرۆك و هەرێمەگەێ بچەسپنێد و پێشمەرگە وە مقەیەتیکەر گشت جەهان بناسنێد.

برایی وە خوینە نە وە دین

رزگار بەهادۆر

براو خوەیشك بوود دینیان جیا بوود، وەڵی نیەود خوینیان جیا بوود، چوینکە دین و باوەڕ وە هەڵوژانن دورس بوود و هویچ کەسێگیش لە زگ داڵگ وەل دین و باوەڕەو نیەتیەێدە دونیا.

ئمجا هەرکەس خوینێ لە ئیمە جیاس، یانێ ك لە توخم باوگ و داڵگ ئیمە نییە، شایەد هاووڵاتی ئیمەس، وەڵی هاوخوین و هاونەتەوەێ ئیمە نییەو لە توخمارەو لە نژاد جیایێگە. هەر وەو خاتریشە بیلا ئەوە فەراමووش نەکەیم ك باوگ و باپیرەیلمان چە وتنە؟ وتنە: "ئیمە گووشت یەکتر خوەیمن، وەڵی سقان یەکتری ناشکنیم".

بێگومان برایی و هاوخوینی لە رووژ تەنگی خوەێ نیشان دەێد، بایەسە ئەوەیش بزانیم ئیسە ك تویش جەنگ هاتیمنەو ئی جەنگیشە دەرماڵان گردیە، دووسمان کییەو دوشمنمان کییە؟ ئمروو هەرکەس جیا لە دین و باوەڕ پەلامارمان بیەید، کۆرمان بکۆشێد، دویەتمان برواکنێ و ماڵان کاول بکەێد، ئەوە دوشمنمانە، ئەوەگیش ئمروو کومەکمان بکەێد و پەنامان بیەێد و خاسي ئەرامان بکەێد، ئەوە دووس و برامانە.

هەر وەو خاتریشە لەی چەن مانگە خاس دیاردا لە جەلەولا و کەرکووك تا شنگال و کۆبانی کی پەلامار کوردەیل شیعە، سوننی، کاکەیی و ئێزیدی دەێد و دیاریش دا کی خوینێ ئەرا کوردەیل شیعە، سوننی، کاکەیی و ئێزیدی رشنێد.

ئیسە ئەرا گشتمان خاس دەرکەفت ك تەنیا کورد تویەنێد وەرگری لە کورد بکەێد و بێجگە لە کورد مەردمان تر ئامادە نیین خوینیان ئەرا کورد برشنن و گیانفداێ خوەێان بکەن.

ئمروو لە جەلەولا تا کۆبانی رووڵەیل کوردن ك لە ناو یەك سەنگەر وەل دوشمن جەنگ کەن، ماناێ یەسە ك هەرچەن ئاینمانیش جیاجیاس، وەڵی گشتمان کوردیمن و رووڵەێ کوردستانیم و وەرگری لەڵی کەیم، هەر لەوەر ئەوەیش ئویشیم: بژیەێ کورد و بژیەێ کوردستان، بمرێ دوشمن کورد و کوردستان.

پێشمەرگە.. ناسنامەی نەتەوەیگ

هیوا حسێن

جوور ئەوەك زانیم هەر لە سەرەتاوە ناونایین چەکدارەیل ئازادیخواز کورد وە پێشمەرگە لەلایەن"قازی محەمەد و مستەفا بارزانی" لە سەردەم کومار جوانەمەرگ کوردستان، داین ناسنامە بوی وە هێزیگ ك هەمیشە گیان لەبان دەسن و ئامادەن لەوەر خاتر مللەت و نیشتمانەگەیان گیانیان بەخت بکەن و مرن لەوەر خاتر نیشتمان بخەنە وەرچەو خوەیان.وە دریژایی مێژوو خەبات ئازادیخواز مللەت کورد وشەی پێشمەرگە هاوتەرتیب وەلیا هاتگەو وەردەوامیش دوشمنەیل تەنانەت لە وەکارهاردن ئەو وشەیشە سڵ کردنەو تواستنە وشەو ناو نەگونجیاگ لەشوون وشەێ پێشمەرگە دابنەن. وەلی وەردەوامی لە خەبات و هاوسەنگی پێشمەرگە ئی هێزە لەبان دوشمن و ئەو پیلانەیلە سەرخستگەو ماملەێ ئنسانیانەێ پێشمەرگە تا ئەو رادە بویە ك لە کارەساتبارترین وەختیش وە ئنسانیەتترین شێوە ماملە وەل دوشمنەیلێ کردگە، یەیش لەوەختێگ ك ئەوان وە درندەترین شێوە ماملە وەل پێشمەرگە کردنەو گشت شێواز ماملەکردنیان وەخاتر لەناوبردنێ پەیرەو کردنە. ئەڵڵاجەوی ها لەورە لەوەخت گفتگووکردن و هەوڵەیل ئاشتیانە، داگیرکەرەیل کورد هەوڵ ئەوە دانەو جارجارێگ مەرج ئاڵشتکردن ناو پێشمەرگە دانانە، ئەرا نموونە: لە ساڵ ١٩٧٠ ناوی نان "پاسەوان مەرز" و لەشوون ئازادکردن عراقیش لە ساڵ ٢٠٠٣ ناوێ نریا "پاسەوان مەرز". لەراسی ئەیە چوودەو ئەرا ئەو زەرەدەیل گەورا ك پێشمەرگە لە رووژگار خەبات جموجویل ئازادیخواز کوردستان داسەێ لەو هێزەیل داگیرکەرە، وەلی چوینکە ناو پێشمەرگە لە وژدان مللەتێگ خەباتکەر دابەش کریاگەو پەیا بویە دوینیم هەمیشە ئەو ناوە وە گەورایی و بەرزی مەندگەسەو. ئیسەیش بایەسە ناو پێشمەرگە لە گشت هێزەیل ئازادیخواز کوردستان بنریەێد و ناوەیل جیاکاری و پارچەخوازی بخریەێدە لا، چوینکە ئمروو وشەێ پێشمەرگە بویەسە ناسنامەێ مللەت کورد و وەو جوورەگ دوینیم لە میدیایەیل جەهانی وە فراوانترین شێوە ئەیەریەێدە کار و ئیسە لەبان گشت گووشەێ زەوی هەنایێ ناو پێشمەرگە ئەیەریەیدە کار گشت مەردم زانن ك باس لە نەتەوەێ کورد و کێشەگەێ کریەێد، ك وە یەیش ئی وشە لە وشەێگ سادەوە ئاڵشت بویە ئەرا ناسنامەێ نەتەوەیگ ك ئەویش نەتەوەێ کوردە.

نەخش ژنەیل لە شووڕشەیل کورد

ئارەزوو محەمەد

خەبات و شوورش دو دەسەواژەیٚ هامیتەیٚ یەکترن لە مێژوو نەتەوەیٚ کورد، گومان لەتیٚ نییە ك نەخش ژنەیلیش لەگشت شوورشەیل مللەتەگەمان مێژوو جریوەدارێگ دێرێد و نەخش ئاشکرایٚگ داشتنە لەو دەسکەفتەیلە ك هاتنەسە دەس ئەرا کورد، وە شێوەیگ مێژوو نەتەوەگەمان نەخشەکیش کریاگە وەناو چەنەها شوورەژن خەباتکار ك نەخش سەرکردەیی داشتنە لە شوورشەیل و خاوەن چەنەها شەهیدن لە مێژوو خەباتکاری، یەیش بێجگە لە گردن و زندانیکردن ژنەیل وە بوونەیٚ کلتوور و ئایینەو.

ئەرا نموونە(قەدەم خەێر) یەکێگە لە ژنەیل شورشکار ناوچەیٚ لورستان و رابەرایەتی شورشەگەیٚ پشتکوو کردگەو تویەنستگە پەنج ساڵ دژ وەسوپایٚ شا جەنگ بکا، بێجگە لە ئەویش (خانزاد) میر سۆران لە ساڵەیل ناوراس سەدەیٚ ١٦ لەداڵگ بویە، ك لەشوون مردن براگەیٚ فەرمانڕەوایی میرنشین سۆران گرتگەسە مل و خاوەن چەنەها قارەمانیەتیە.

وە شێوەیگ ئاشکرا نەخش ژنەیل لەی شورشەیل دویاخرە فرە رووشنتر دەرکەفت، تا رادەیٚگ بویەسە جیٚ باس و خواست گشت میدیایەیل جەهان و ژنەیل کوردیش جوور نیشانەیٚ ئازایەتی و نموونەیٚ خەباتکار ناوبریەن، وە جوورێگ شێواز وەرگری و شەهیدبوین ژنە جەنگاوەرێگ کورد بویە داستانێگ جریوەدار لە خەبات ژنەیل کورد، (جاندی ئارین) ئەو ژنە جەنگاوەرە ك لەشوون وەرگرییگ ئازایانە ئەرا یەکەمجار لە مێژوو خەبات ژنەیل خوەیٚ تەقانە دۆشمنا و زەرەد گەورایٚگ رەسانە داگیرکەرەیل کوردستان و نیشان گشت جەهان دا ك ژنەیل بەشێگ دانەوریاگن لە شورشەیل کوردستان گەورا.

ئەگەر بخوازید باسێگ لە خەبات و شورشەیل کورد بکەید، وەبیٚ سیٚ و دو بایەسە نەخش ژنەیل لەو خەبات و قوربانیداین و شورشەیلە باس بکەید و وەگەورایی تەماشایان بکەید، لە شورش لەپارچەیل کوردستان جیاواز بوین لە بەشداری و شورشکردن و هەر پارچەیٚگیش وەگوورەیٚ هەل ومەرج و کلتوور ناوچەگەیٚ خوەیان نەخش داشتنە. راسە ژن لە چەن ناوچەیگ تفەنگ وەدەس نەوی، وەڵی کەمتەرخەمی نەکردگەو نەخشیٚ لە پیاو کەمتر نەویە لە مەیدان جەنگ لەڕوی دروسکردن خواردن و و ئامادەکردن هەوەجەیل تر ك بەشێگ گرنگ سەرکەفتنەیل وەو کەرەسەیلە کریەێد ك ژنەیل ئامادەیان کردنە.

ئمجا نیەود ئەوەیش لە هویرمانەو بچوود ك ئایین نەخش سەرەکی داشتگە لە دەسوەسەرکردن ژنەیل و ئەرا ئەوەگ دەس بگیریەێدە بان ماف و ئازادیەیلیان، ئەویش لەڕیٚ کلتوور پیاوسالاری و کلتوور کوومەڵایەتی. تا ئیسەیش ریٚژەیٚ فرە کەمێگ لە چەو کوومەڵگا ئازادەو ئەو باقیەگەیٚ پیاوسالاری باڵ کیشاسە بانمان و ڕیٚ لە ماف و ئازادیەیل گیریاگە وە مەهانەیل جووراوجوور و خورافیات! ك تا ئیسەیش ژنەیل ناتویەنن لەڕوی ژیاری و ئابووریەو سەروەخوەیی خوەیان داشتوون و هەر وەختێگیش ژنەیل ئازاد نەون و نەتویەنن بریار لەبان چارەنویس خوەیان بیەن، هویچ وەخت کوومەڵگاو نەتەوەیش رزگاریٚ نیەود.

تەنیا ئەوقەرە ئویشم ك لەشوون دەیان سەدە لە خەبات و شوورش کورد، لیٚوا دیارە ك ئیجارە خوەر ئازادی کورد لە کۆبانیٚ وە بوونەیٚ بەشداری کارایٚ ژنەیلەو وە یەکجاری دەرکەفیٚد و خوەر دوشمنەیلمان ئاوا بوود و هەسارەیٚ بەختیان وە یەکجاری گومەو بوود.

شەنگال لەناونی قەوڵ سەرۆک و پشتگیری مللەت

هیوا ئەحمەد مستەفا

ئەگەر وە وردی مێژوو جەنگەیل خویناوی دونیا بخوەنیمنەو، هویچ هێزیگ لە ئیسەو ئەوسای دویر و نزیك نیەوینیم ك گشت مێژوو و داستانەیلێ پر بوود لە سەرکەفتن و هویچ جارێگ تویش شکەست یا گلیان و خوەیکیشانەوەێ رێکخریاگ و نارێکخریاگ نەویدەو. هێزە گەوراگەێ سەردەم ئەسکەندەر و چەنگیزخان و تەیموور لەنگ و مێژوو پەلامارەیل ئسلام و فارس و یونانیەیل و ناپلیۆن و نزیکرت ئەرا سوپاێ ماوتسی تۆنگ لە چین و سوپاێ قرمز سۆڤیەت و ئەڵمانیاو سوپاێ ئەمریکاو ژاپۆن و ئیران و عراق و هێزەیل پێشمەرگەێ کوردستان لە شوورشەیل سەخت و خویناوی، وەل داگیرکەرەیل و تیرۆریستەیل وەدەر نین لەو شکەست و سەرکەفتنەیلە، وەڵێ مەهانەیش نییە ئەرا ئەوەك لە شەنگال رویدا، ك کارەساتەیل فرەو قوربانی و تراژیدیایل گەورا لەشوون خوەێ هاورد.

پەلامار ئەرا بان شەنگال لەلایەن تیرۆریستەیلەو تەنیا کارێگ تیرۆریستانە نەوی، بەڵکوو شوونەوارێگ فکری و ئایدۆلۆجی ئایینی و نەتەوەییش وەلیا بوی، ك ریشگ قویل و مێژوویی داشت و ئیسە وەخت ئەوە نییە باسێ بکەیم.

راسە شەنگالیەیل جوور بنەچەك و ریشەێگ کورد قوربانی گەورا دان، وەڵێ لەروی ئنسانیەو بوینە جێ دەیەها مەتەڵ و هەڵوەس و پەخشان، بوینە ئاواز لاوك و حەیران، بوینە نیشانەێ مەزڵوومیەت و چەوسیان، ئەوان جارێگتر ناسنامەێ نەتەوەیی و کوردبوین خوەیان تازەوە کردن، رێژەیان و شۆمارەێ مەردمەگەیان ئیسە کەمترە لە وەرجە رویداگەیل، وەڵێ گشت کوردێگ لە هەر شوونێگ دونیا وە ئایین خوەیەو خوەێ وە خەڵك شەنگاڵ زانێد. ماناێ ئەوەسە ئەوان وە شۆمارەو سووزداریەیلیانەو فرە گەوراترن لە جاران.

کوردەیل ئێزیدی قوربانی گەورا پێشکەش کردنە نەتەوەو ئنسانیەت، هەزاران کەس لەلیان گیان لەدەسدا، وە کوشتن، مردن لە ورسگی، وە خنکیان لە تیەنگی و هەڵکزیان جەسەیان لەوەر گەرمی خوەر ئەو گەرمەسێرە،

وە لەپاکەفتن و زرانی شکیان و خوەیکۆشتن، وە سووکایەتی وەپێکردن و فرووشتنیان لە بازارەیل دیلفرووشی وەناو دەوڵەت ئسلامی. بێجگە ئەوەیش دەیەها مەرگەسات تر وەجی مەندن و چەنەها نەخوەشی فیزیۆلۆجی و سایکۆلۆجی ك ئەرا چەنەهاساڵەیل تریش شوونەواریان هەر مینێد و ناڵنن وەپیەو.

یەیش جوور ئەوەك زویتر لەو مەرگەساتەیلە ك هاتە تویش مللەتەگەمان جوور: ئەنفال کوردەیل فەیلی و بارزانیەیل و کیمیاواران هەڵەبجەو شێخ وەسانان و دووڵ جافایەتی و بوردمانکردن قەڵادزێ و ئەنفال گەرمیانیەیل.

کارەسات شەنگال ئەو مەینەتیەیلە لەڵێ رویدا ك باسیان کردیم، وەڵێ رزەیل کورد یەکەوخست و لاوازیەیل سەربازی ئەرامان دەسنیشان کرد و رادەێ خوسەو کینەت دوشمنەیلمان دەرخست و روی سیەو راسکانی فرە لایەن ئاشکرا کرد و کومەڵگاێ ناودەوڵەتییش هاوردە لەرزە.

بێجگە گشت ئەوانەیش کارەسات شەنگال لێوا کرد ك سەرۆك هەرێم کوردستان قەوڵ بیەێد و وچان و ئارامی لە خوەێ هەڵبگرێد ئەرا هەقەوکردن و رزگارکردنێ، ك وە هەوڵەیل خاس خوەێ پشتگیری کومەڵگاێ ناودەوڵەتی هاوردە بوار جێوەجێکردن، ئەو قەوڵەیل خوەێ وە پشتگیری گشت مللەت کوردستان هاوردە جی، مەردمیش وەگشت چین و لایەن و پێکهاتەیلیەو پشتگیری لە سەرۆك خوەیان کردن،

چوینکە باوەر وە سەرکردایەتی و رابەرایەتی ئەو گەورا دێرن، ك وە پشتگیری مللەت و قارەمانیەتی پێشمەرگە و رابەرایەتی سەرۆك فرەیگ لە مەحاڵەیل شکیان و سەرکەفتن گەورا وەدەسهاتن و بوود جوور مزگانییگ ئەرا سەرکەفتن و پێشکەفتن زیاتر لە قەڵەم بدریەنن. سلاڵم ئەرا گیان پاك شەهیدەیل کوردستان.

سەروەخۆییمان وەنەفمانە یا وە زەرەر؟

هەژار نامیق

هەنایٚ وڵاتیٚگ یا هەریٚمیٚگ یا شاریٚگ خوازیارە سەروەخوەیٚ بوود،

بایەسە مەزەنەیٚ ئەوە بکا ك ئایا وە ڕاسی جیابوینەوەو سەروەخوەیی وە نەفیٚە یا یا وە زەرەیٚە؟ ئیمە ئەگەر بخوازیم ئعلان سەروەخوەیی بکەیم بایەسە هاوسەنگی لەناونی هاوکیٚشەیل بکەیم.

هاوسەنگی وە تەنیا ئەوە نییە ك بتویەنیم لە خوەمان داشتویمنەیٚ و چشتەیل ئەرا خوەمان دابین بکەیم، بەڵکوو هاوکیٚشەیل سیاسی پیٚکهاتگە لە پەیوەندی ناودەوڵەتی وەل وڵاتەیل هاوسا ك ئیسە تارادەیٚگ ئیران دژ ئەو بریارەسەو تورکیایش وە ناراسەوخۆ دژیەو دووس دیٚریٚ عراق وە یەکپارچەیی بمیٚنیٚدەو.

هەنایٚ ك نەرویج لە سوید جیاوە بوی، نەرویج خاوەن فرە چشت بوی، خاوەن نەفت و گاز و سەرچەوەیٚ ئنسانی بوی، سوید هویچ نەیاشت، وەلیٚ وەخاتر ئەو سیاسەتە ك هاوردیادەیٚ کار تا ئیسەیش خوەشترین و جوانترین پەیوەندی لە ناونی هەردوگ وڵات وجوود دیٚریٚد و فرە وەرەو نواتریش گام نەن.

ئیمە ئەگەر لەخاك عراق جیاوەبویمن ئەو وەختە دی عراق بوودە هاوسمان و ئەگەر هات و پەیوەندیەیلیش لەرادەیٚ خواست نەوی،

بیٚگومان ئیمە تویش کیٚشە تیەیم و مللەت و خاك و نیشتمانمان کەفنە مەترسی. ئیمە خاوەن فاکتەرەیل فرەیگیم ك بوود لەریٚ ئەو فاکتەرەیلەو پەیوەندیەیل خوەمان وەرەو نواتر بووەیم وەل ناوچەگەو تەنانەت وڵاتەیل هاوسایٚ نزیك و دویریش، ك لەریٚ ئی فاکتەرەیلەو بایەسە فاکتەرەیل ناوخوەیی خوەمانیش دابین بکەیم، لەوانەیش:

١- ئیمە خاوەن زەوی کشتوکاڵییم و تویەنیم لەریٚ ئەو زەویەیلەو سەرچەوەیٚ خوراکی ناوخوەیی خوەمان دەسەوەر بکەیم و تەنانەت هەناردەیٚ دەیشت هەریٚمیشی بکەیم.

٢- خاوەن چەنەها بەنداویم ك سەرچەوەن ئەرا کارەباو بایەد تەقالایٚگ جددی بکەیم ئەرا دابینکردن کارەبا.

٣- خاوەن چاڵە نەفتیم و بوود لەریٚ زیایٚەوکردن نەفتپاڵووەیل نەفتیەو لەناوخوەیٚ هەریٚم نەفت و غاز و بەنزین دابین بکەیم.

٤- خاوەن چەنەها شوونەیل گەشتوگوزاریم ك یەیش وە یەکیٚگ تر لە سەرچەوەیل دارایی دانریەیٚد.

یەیش بیٚجگە ئەوەگ خاوەن چەنەها فاکتەر تریم ك ئەرا دروسبوین و دامەزرانن وڵاتیٚگ هەوەجە وەپیان هەس، ئیمە خاوەن مەردم خوەمانیم ك لەگشت وەخت وساتیٚگ هاوکار و دەسمەیەتدەرمان بوینە تەنانەت لەو وەختەیلیشە ك هەوجەیش وەپیان نەیاشتیمنە هەمیشە وەلمانا بوینە. مانایٚ ئەوەسە تویەنیم بویشیم لە ئیسەوە سەروەخۆییمان فرە نەفدارترە ئەرامان لە مەندنەوەمان لە عراقیٚگ ك هەمیشە شوون زەفتکردن مافەیلمان بویەو بایەد کار جددی لەبان ئی مەسەلە بکریەیٚد، وەلیٚ نادیٚ ئەوەیش لە هویر بووەیم ك جیابوینەوەمان ئاسان نییە ئەگەر وەرجلە ئەوە کار ئەرایٚ نەکردویمن و نەکەیم.

وەبوونەیٚ بڵاوەوبوین (١٠٠)ەمین شۆمارەیٚ

چالاکەیل و رووشنهویرەیل بەش خوارگ کوردستان سەبارەت وە (گوڵ سوو) چە ئویشن؟

گوڵ سوو

بڵاوەوبوین شۆمارە (١٠٠) هەر گوڤارێگ، سەرکەفتن گەورایٚگە. گەورا لەوبارەوە ك فرەتر گوڤارەیل پسپۆری وەسەختی ڕەسنە ئی قوناغە لەو رێیەگ گردنەسەیٚ وەر و فرەجاریش وەپیٚ نارەسن. بیٚ گومان ژیان گوڤارەیل پسپۆری، پەیوەندی وە پێشوازی و ئقباڵ خوەنەرەیلیان دێریٚ و قوناغەیل گەشەکردنیانیش هەر لە خوەنەرەیلیانەو ئلهام گرن. وەیخاترە ژیان گوڤار، پرۆسەیٚگ دو لایەنەو ڕەفتاریە ك دەوڵەمەنیی، پەیوەندی وە چوینیەتی پرۆسەگەوەدێریٚ. ئێرنگەیش "گوڵ سوو" ڕەسیەسە سەدەمین شۆمارە، وەلی نە لەناو کوردستان، بەڵکم لە دەیشت کوردستان(لەبەغدا). ڕەسین وە شۆمارە (١٠٠) گوڵ سوو، جیاوازە لە گوڤارەیل تر ك وەی شومارە ڕەسن. جیاواز وەوخاترەگ "گوڵ سوو" یەکەمین و تەنیا گوڤارە ك وەشێوەزار "کوردی خوارین" بڵاوەوکریا. شێوەزارێگ کسەر وەزووانیٚگە، وەدریژایی مێژوو هەوڵ و تەقالایٚ لاناوبردنيٚ دریاس. ئی شێوەزارە سەر وە پێکهاتەیٚ مللەتیٚگە، ك بەش فرەیٚگیٚ، لەزووان داڵگییان بێبەش کریانەو نازانن وەپیٚ قسە بکەن. بەشێگیشزانن، وەلی ناتویەنن وەپیٚ بخوەنن و بنویسن. ئەو بەشیشە ك هەم زانن قسە بکەن و هەم زانن وەپیٚ بخوەنن و بنویسن، فرە کەمن. خوەنەرەیل "گوڵ سوو" لەی بەش ئاخرینەنە. کەمن، وەلی نۆخبەن. گرنگترین خاڵ هاوبەش ناوبەیٚن گوڵ سوو و خوەنەرەیلیشیٚ ئەوەسە ك زووان و زاراوەیٚ داڵگییان ئەرایان گرنگەو تەقالا ئەرا زینگەو کردنیٚ کەن. وەبوونەیٚ بڵاوەوبوین (١٠٠)ـەمین شۆمارەیٚ، بەشێگ لەو ئەزیزەیلە وەیجوورە باس"گوڵ سوو" کردن:

ماموٚستایٚ زانکۆ و پسپۆر زووانناسی ماموٚستا "رزگار بەهادور" سەبارەت وە "گوڵ سوو" ئویشیٚ: ، "گوڤار (گوڵ سوو) یەکم گوڤار کوردی خوارینە ك چەن ساڵە بیوچان لە لایەن رووژنامەنویس و ئەدیبەیل فەیلی لە بەغدا پەخشەو کریەیٚ. وە لایٚ منەو گوڵسوو چراخیٚگە ك رووشنایی خستیەسە ناو ماڵ زووان و ئەدبیات و رووژنامەنویسی ئیمەی کورد لە کرماشان تا خانەقین و بەغدا. ئیسەیش گەیٚ (١٠٠)ـەمین شۆمارەیٚ گوڤار (گوڵسوو)ە، وەی بوونەیٚ خوەشە

پڕ وە دڵ سڵاو و دەسخوەشی ئۆیشم وە گشت برا و خوەیشکەیل نازارم لە گوڤار (گوڵسوو) و ئومیدەوارم مزگانی (١٠٠٠)مین شمارەیٚ گوڵ سوو بژنەفم".

لەلایٚ خوەیٚەو شاعر و ئەدیب بەش خوارگ کوردستان "ئەحمەد ئەڵماسی" وەیجوورە باس لە (١٠٠)ـەمین شۆمارەیٚ "گوڵ سوو" کرد و وت: " گوڵ سوو دەروەچیٚگە وە روی ئەوین، تا بزانیم هاوارەیلمان کپەو نەویە، تا بزانیم سوو هەزار خوەرەتاو گوڵ کەیٚد و من، چەوەیلم ریٚ ئاسوو گوم نیەکەن.. گوڵ سوو، هەر شەوەکیان، گوڵیٚگ تازە بەر دەیٚ".

لیٚکوٚڵەر و پسپوٚر لە بوار کوردناسی "د. بهروز چەمەن ئارا" ك ناملیکەیٚ دکتوٚراگەیٚ تایبەتە وە شاهنامەیٚ کوردی، سەبارەت وە (١٠٠)ـەمین شۆمارەیٚ "گوڵ سوو" ئۆیشیٚ: "گوڵ سوو ئاویٚنەیٚ کورد و کوردستانە لەروانگەیٚ کوردەیل فەیلی و دامان گوڵ سوو پڕە لە شیٚعر و ئەدەب و زانست و هونەر. دەسدان پڕ و داواندان پڕ گوڵ. بڵاوەوبوین (١٠٠)ـەمین شۆمارەیٚ "گوڵ سوو"یش لەئیٚوەو لەهاوکارەیل قەدرداردان پیروٚز بوود".

نویسەر و لیٚکوٚڵەر و چالاك لەبوار زووان کوردی و شیٚوەزار کوردی باشوور، "ژیار جەهانفەرد"یش وەیجوورە باس (گوڵ سوو) کرد و وت: منیش وەك کوردیٚگ لە رووژهەڵات(کرماشان) وە ئەرك خوەم زانم ك دەسخوەشی و سپاس بیٚ پایاندان بکەم وە بوونەیٚ دامەزرانن لەیوا بنکەیٚگ و چاپ و بڵاوکردن گوٚڤارەگەدان.

وەراسی جی لەیوا کارگەوراێگ لە ناو کوردی دەستەیٚ کرمانجی خوارین(کەڵهوٚری– فەیلی) بایس بوی و وە باوەریشەو ئۆیشم ك یەکە وە یەکە ئەندامەیل ئیٚ بنکە بەرد بناخەیٚگ ئەرا زووان کوردی ناوچەگان باشوور رووژهەڵات دانان و گوٚڤارەگەیان بویە سەرچەوەیٚگ ئەرا ئەوەیٚگ نویسەرەیل و دڵسووزەیل کورد لە ئیٚ ناوچەیلە لە دوور یەك خڕ ئەوبکەن.

لە هەر وڵاتیٚك بیٚگومان نیاز وە بنکەیل فەرهەنگی، زووانی، ئەدەبی و... دیٚری تا بتوانن لە سەر میٚژگ و باوەر ئنسانەیل ئەو وڵاتە کارگەری دانەن، گوٚڤار گوڵ سوویش یەکیٚگ لەوانە بوی ك توانست وە پاو گوورەیٚ خوەیٚ بەشیٚگ لە بەردەنگەیل و فەرهەنگدووسەیل کورد لە دوور یەك خڕەو بکەی و ئارەخا بکەد.

وە بوونەیٚ (١٠٠)ـەمین شمارە لەیٚ گوٚڤاریشە، منیش وە وەزیفەیٚ خوەم زانستم ك دەسخوەشی لە بەریٚوەبەر و گشت ئەندامەیل ئیٚ گوٚڤارە بکەم ك بیٚ وچان لە ماوەیٚ ئی دەهە خەباتیٚگ فەرهەنگی ئەنجام دانە و ئومیٚدەواریشم ك نموونەدان فرەترەوبوو.

قسەیٚ دوایینیشم یەسە، وڵاتیٚگ وەختیٚ سەر کەفیٚ، چین رووشنهویر و نویسەریٚ بتوانن چشت تازە و نوویٚگ بنەنە خزمەت گەلەگەیان. ئومیٚدەوارم ئی گوٚڤارە دریٚژە وە کارەیلیٚ بدەیٚ و زانستی تر هەڵس و بنیش گەرد زووانەگەیا بکەن و هەمیشە چشت نوویٚگ ئەرا بەردەنگەیل هەنین بداشتوو".

روٚژنامەنویس و چالاك فەرهەنگی بەش خوارگ کوردستان "نەعیم نەجەفی"یش وەبوونەیٚ (١٠٠)ـەمین شمارەیٚ "گوڵ سوو" وەیجوورە باسکرد و وت: "لە دنیای ئمروو رووژنامەو میدیا وە گشتی تەنیا کەرەستەیٚ پیٚشکەفتن هەر مللەتیٚگن. بیٚگومان هەر نەتەوەیٚگ لەیٚ سەدە هەوەجە وە ئیجوورە تەکنوٚلوٚژییٚگ دیٚریٚ تا لە دنیای ئمروو پاشکەفتیٚ نەمینیٚد. لە فرەیٚ وڵاتەیل دنیا لەیٚ نیم سەدە وە شیٚوەیٚ خاسیٚگ کەڵك لە میدیا وەرگردنەو هویر و هزر نەتەوەییان پیٚشخستیە. گوٚڤار (گوڵ سوو)یش جوور تەنیا گوٚڤار فەرمی ك تایبەت وە ناوچەیل خوار کوردستان چالاکی کەیٚدن، وە گورەیٚ پڕ بایخی ئەیٚ ناوچەیلە بیٚگومان ئەرك فرە قورس و ئامانج فرە گرنگیٚگ تیەیٚدە سەر چالاکیەگانیٚ، ك وە خوەشحاڵیەو وە پەیٚ ئەوەیٚ کە وەرپرسەیل ئەیٚ گوٚڤارە لە نزیك ناسم و لە چالاکیەیلیان ئاگادارم تا ئەیٚ دەمە وە کەمترین ئمکانات و کیٚشەو قەیٚرانەیل فرە لە چالاکی واز ناوردنە و دریٚژە دانەسە تیٚکوٚشان خوەیان؛ لیٚریشە من وە بوونەیٚ (١٠٠)ـەمین چاپ گوٚڤار (گوڵ سوو) سەرەرایٚ پیٚزانین لە کووڵنەیان وەرپرسەیل ئی گوٚڤارە، ئەیٚ داخوازیە دیٚرم ك گوٚڤار (گوڵ سوو ئەرا رەسین وە ئامانجیٚگ پڕ لە بەرژەوەندی گەل و نیشتمان وە وریایی ئەرکەگانیٚ جیٚوەجیٚ بکەیٚد".

زوان ئەوە بوورن ک ئویشی من فەیلیم

سوندس میرزا

لە سیاسەت بایەد رووشن و سادە قسیە بکەیمن، سەرنەکەفتن ئیمەی فەیلی لە مەیدان سیاسەت نیاز وە لە وەرچەوگرتن فرە لەی راسیەیلە دیرێ ک ئویشنەمان جەم کوردەیل فەیلی جەم تاک کەسیە! لەی جەمە هەرکەس ئەرای خوەی سوڵتانە و پەیدا بوین ئەو هەمگەی ریکخریاگ و حزب کاڵ و نارەسە وەی بوونەس ک لە فرە چشت خوەمان گەورا دوینیمن ک لە شوون خوەی نیە،

یە ناچار هەر کەسێگ فەیلی ئەکا وە تەنیایی وەراوەر گشت بووسێ و وەخاتر دژایەتی ئاشکرا ك هیچوەخت نایەدە بان زووانمان گووشەگیر و سەرگەردانیمن، لە هویرمان نەچوود کەس بی هویرەوکردن وە شوینێگ نارەسێ، ئەوەش ك ئویشن سەرکەفتن وە تەسادفی نیە گشت وەخت و لە گشت شوونێگ جی خوەێ گرتگە.

لە هویرمان نەچوود ك ئیمەی فەیلی وەل قسیە ژیەیمن، گشت ژیانمان و تەمام فەلسەفەمان بیەسە برێگ قسیە وناونیمان پریە لە کیشەو ئختلافەیل بی تام و ناپاوەجی. هە قسیە شەنو کەو کەیمن و هەر چشتێگ بایدە هویرمان ها بان زووانمان، وەلی وەخت کار ئویشیمن ولی بکە، مەگەر هاپمانەو ؟ ناتویەنیمن کارەگە بپوورنیمن!! مەگەر خاسەو بوود؟! لە گشت دەورەیلێگ ك فەیلیەیل لە حزبەیل سیاسی عراقی بەشداری کردنە ئەرای خوەیان نەبینە!! خراو خوەیان و خاس مەردم بینە!! یەشە ك تائمروو ئارامش نێریمن و نەخش سیاسیمان کەم رەنگە و ریکخریاگ و حزبەیلیشمان لانەویز و کەمدەسن.

لە وەختێگ حکوومەتەیل خاوەن دمۆکراسی لە نەتیجەی یەکەوگرتن حزب و لایەنەیل سەرکەفتگ لە ئەلۆژاردنەیل دامەزریەن. بەغدای ئمروو ك خوەی وە پشتیوان دیمۆکراسی و مافەیل ئیمە زانێ، باس دادگەری سیاسی و یەکسانی هاووڵاتیەیل ئەکا، هیچ جویجگێگ کورد فەیلی لە ژیر پەروباڵ ئی مامرە لە پایتەخت عروبە سەر نەڵاوردگە!! ئمجا لە کوردستانیش ك گشت لایەنەیل سیاسی عراقی میوانن پیشوازی لە هیچ دەستە و حزب سیاسی وە ناو کوردەیل فەیلی نەکریاس ، بەڵکم لەوەراوەریشی وسانە .

هەم عراق و هەم کوردستان هاودەنگن ك زوڵم لە لمان چویە و ئویشن داخوازیەیلمان رەواس، هەردولا یەکتر تاوانبار ئەکەن ك دەرهەق وە ئیمە کوتاهی کردنە و خوەیان و پشتیوان ئیمە ناسنن، وەلی گشت زانیمن ك حزبەیل سیاسی لە بەغداو کوردستان جیاوازن، چوین لە بەغدا وە تایبەت لە شوون جەنگەیل مەزهەبی عەرەب وەل عەرب جوور کورد ناتویەنیمن تەکەو بیەیمن!! لە کوردستانیش ك ها هاماری دیمۆکراسی و ئەڵوژانن چارەنویس حزبەیل دیاری ئەکا، ئیمەش لە ناو ئی حزبەیلە یا وجوود نێریمن یا وجوودمان چنە سەنگین نیە ك حساو ئەرای بکەن.

ئەگەر بنووریمنە بنەوای سیاسەت و کار حزبی لەی وڵاتە دوینیمن ك گشت رژیمەیل چ جمهووری و چ مەلکی یا پادشاهی خاوەن دەستوور بین، ئەرای یە ك شەرعیەت بیەنە خوەیان ئەڵوژاردنیش ئەکردن، هەرچەند لە پای سەندوقەیل وە کودتای ساختەکاری دەنگەیلیش ئەکوشتن، ئمجا چنە دەستوور و قانوونێگ ئاڵشت و ئوڵشت چە بکا؟! جیوەجیکرن دەستوور نیاز و ئرادە و بریارەیل پتەو دیرێ تا دویر لە نەف حزبی و لایەنەیل دەسەڵاتدار کار بکا، یەش لە عراق نەبیە و نە هەس!!

دویا کەفتن ئیمە ئایا وە خاتر کورد بوینە، یا بەشداری زیاد لە تەحەمول دەسەڵاتدارەیل لە سیاسەت؟! یا دەسکەفتەیل بازرگانیمان هەنای عراق فەقیر بی کەفتە وەر شەوارە؟! ئەو راسیە ناشاریمنەو ك هایمنە دویا، ئارامش لە دەس دایمنە و لە شوون چەپاو ماڵ و سامانمان تەنیا دەروەدەر ی بەشمانە.

راسە ك ئیمە رووڵەیل ئەو مللتەیمن ك ئامادە نییە زوور بویشێ و زوور بشنەفێ، وەلی ئەسیر چارەنویسیگیمن ك نیاز وە لە خەو ئەڵسان دیرێ. ئیمەی فەیلی فرە رەنگ و فرە هویرو فرە باوەر و فرە قسیە، خەتەر ئەرای کەس نێریمن. هیچ حزبێگ سیاسی

قانوونمەدار و هشك باوەڕ نیاز وە پمان نێریٚ، بەڵكم چەواشەی یە، ساڵەیل فرەیٚگە لە چەیخانەیل نیشیمن و وە قسیە رمانن و مەزریان حكوومەتەیل وەدەم خەیاڵەو تەقەڵكیش ئەكەیمن، لە جیات سازو دهوٚڵ وەدیار سەمفوٚنیاو موسیقی ئارامیٚگ كز كەیمن و تا هنای سوو بەدبەختی دەیمنە سینگ سیەی تەنویر گوزەیشتەمان . ئی هەمگەی ساڵە ك دەنگ رادیوٚ شەفەق خەو لە چەو بەغدا سەنیە، لافاو نویسانن لە ناو گوڤارو سایتەیلمان كەفتیەسە ریٚ، وەبان یەشەو ك ئمروو جەشن سەد شمارەی گوڵ سووە، رووشنهویەیلمان چەنە ئەو كیوانووە تاسوومان ناكەن ك گشت رووژیٚگ وە تلفوٚن بەرنامەیل رادیوٚ ئارازنیٚ، چەنە ئەو فەقیرە دەسودڵواز نین ك دەردەیل خوەی لە هویر بردگە و هویرێ ها لاێ دەردەیل شەفەق، ئی گەورایەیل خاوەن قسیە هانە كوو؟! نازانن یا ناخوازن بزاننن ئیمە لە بان كاغەز تاریخ مللەتیٚگ ، شیوەزووان خوەمان، یاد ناودارەیل خوەمان زینگ كردیمن، ئمجا ئویشیمنە پیان ئەگەر ئەخوازن ئەرای هەمیشە نەجاتدان بوود؟! زووان ئەوە بوورن ك ئویشیٚ من فەیلیم!!!

هێمان كێشەیگ هەس

روقەیە فەیلی

لە رووژەیل یەكەم دویاێ رمانن بتەگەێ سەدام، كەسەیلیٚگ بوین زەحمەت كیشان و لە شاشەێ تەلەفزیوٚنەیل دەركەفتیان و قەوڵ ئەوە دیان وەگشت توانایٚگەو وەرگری لە كێشەگەمان بكەن، وەلێ لەشوون وەسەرچگن دو ساڵ وەتایبەت لەوەخت هەوەجە ئەو دەنگ و روخسارەیلە ك وە هاوار و ناڵەناڵەو گیرستیان ئەرا مافەیل زەفتكریاگمان لەناكاو ئەو دەنگ و روخسارەیلە بوینە هەڵم و نەمەندو بوینە ئەرشیڤیٚگ لە یادگاریەیلمان و لە كەناڵەیل رەسانن و مەیدانەیل سیاسی.

وەلێ جیٚ داخە بریٚگ لەلیان نەخش پڕ گومان و پلانكارییگ دیرن لەبان ماڵپەڕەیل پەیوەندیەیل كوومەڵایەتی و هێمان دەنگیان لەپشت قاپیەو ئەیادو هەوڵ دانایین گورز لە دولاب پیٚشكەفتن سیاسی دەن ئەرا رووڵەیل پیٚكهاتەگەمان و خەریك قسەو بانگەشەیل مەرامدارن وەل گرژەوكردن جادەو رخەوداركردن كێشەگە، ك وەو مەرامەیلە سەر لە مەرم شیواننە لەناونی پەیبردن وە ئایندەو گومكردن سیماێ گوزەیشتەمان!

هێمان ئەو كێشە هەس ك رەخنەگرەیل فریەن، وەلێ خاوەن فكرەیل یا نیین یا كەمن، چوینكە بریٚگ لەلیان هانە بان ئەو باوەڕە ك خاوەن یەكەم كێشەێ فەیلیین و تەنیا چارەسەركەر كێشەگەمانن و ئەگەر ئەو نەود كەسیٚگ تر كلیل چارەسەر نەیریٚد!

بارودوخ كوردەیل فەیلی لە عراق وە پیٚكهاتەو مەزەو و رەگەزەو وەرگەێ دویرگرتن لە هەر چین و پیٚكهاتەیگ تر نەیریٚدو دید تەمامیٚگیش نەیریٚد ئەرا ئەوەك هاوبەشی گشت لایەنیٚگ چارەسەر سەركەفتگیٚگە ئەرا دەرچگن لە دارستان قەیرانەیل ك خوەمان لەتیٚ دیمنەو لەساێ لیٚدوان و حوكم ئەوانەگ باوەڕ وە تومەت و گومان دیٚرن و رازی نیین لەلێ دەرچیم.

هەر وەو خاتریشە هەوەجە وە ئەوە دیریم ك بویشیم چارەنویس ژیان هاوبەشمان ها وەل ئەوانەگ لەی وڵاتە ژیەن و چارەنویسمان پەیوەسە وە گشت و جوگرافیامان وەرگەێ دامەزرانن قەوارەیٚگ نەیریٚد جوور(هەریٚم فەیلی) و ئەوەك بانگەواز و هاوار ئەكا ئیچنە ئاشوویٚگ دروس بكاو قەیران لەناونی رووڵەیلمان دروس بكاد، ئەوە بیٚگومان ئەدیٚدە یەكەم كەسیٚگ ك واز لە ئەكەریلێ باریٚد و بیلیٚد رووڵەیل پیٚكهاتەگەێ وە ئاگر دوشمنەیل كینەتدار بسزیەیٚد لە وڵاتیٚگ ك خاوەن و لایەنگر فكرەێ ئەنفال و كووچكردن لەتیٚ ژیەیٚد ئەرا كەسەیلیٚگ ك باوەڕ وە كێشەگە نەیٚرن و هانەبان فكرەێ شوفیٚنی بەعسی.

ئمجا ئەی نەخوەشەیل خیٚگرتگە لەبان ماڵپەڕەیل پەیوەندی كوومەڵایەتی و دەمدەر ئاگر ئاشوو، تەماشاێ بارودوخ پیٚكهاتەگەدان بكەن و وژادانداں بارنە كار و تەقالا ئەرا ئەوە بكەن ناو راسكانی خوەدان بنویسین لە لاپەڕەێ نەمرەیل لە كتاو میٚژوو پیٚكهاتەگەمان وەرجە ئەوەك ناو خوەدان لە لاپەڕەێ قەیٚزكریاگەیل بوینین لە ئاكام قسەو نویسانن و رەفتارەیل نادروسدان ك هەمیشە هساو ئەراێ نەكریاگە.

عراق، بنیشەخەێر..

ئەرا کوردەیل فەیلی، کووچکردن چارەسەرە

عەلی حوسێن فەیلی

مەردمان فرەێگ مەمەرەیل جیاجیا، هویر لە کووچکردن لە شوونێگەو ئەرا شوونێگ تر کەن لەوانەیش وەخاتر گوزران و کار و مەردم ئی کووچکردنە وە چارەسەرێگ زاننەێ ئەرا دویرەوکەفتن لەو نەهامەتیەیلە جوور ورسگی و نەداری و بەڵاێ جەنگ و بێکاری و نەوین ئاسایش.

یەیش بێجگە لە وجوود هووکارەیل دەسمەیەتدەر ك ئامادە کریەێد ئەرا ئەو چشتەیلە جوور پایەو زەمانەت دەسکەفتن بژێوی و بار کوومەڵایەتی ك وەپێ رەسیەیدە بەختەوەری گومبوی.ناکووکی نەیریم لەبان ئەوەگ کووچکردن چشت تازەێگ نییە، بەڵکوو مێژوو ئی کارە چوودەو ئەرا هەزاران ساڵ وەرجلە ئیسە. کووچکردن لە رووژگارەیلیگ بویەسە ماسەێ ئاڵشتکاری گرنگ و بنەرەتی لە پەیوەندیەیل کوومەڵایەتی و ئابووری لەلاێ کوومەڵگایەیل و گرنگترین کردەوەیل دامەزرانن شارستانیەت ئەرا ٢٧ ژیار ئنسانی ك پەیەوەس بویە وە مەرج کووچکردن.

لە سەرەتاێ ئی سەدەیشە وە گوورەێ راپۆرت نەتەوەیل یەکگرتگ، ١٩٠ ملیۆن کووچبەر وجوود دیرن ك ئەکادە ٣٪ جەم مەردم جەهان و ئەو باقی ٩٧٪ەگەیش لەناو نیشتمان خوەیان ژیەن و گەشە کردنە وەگوورەێ قەوارەێ کوومەڵگا. ئمجا وەل ئی ئامارەیلیشە شمارەێگ دیاریکریاگ نەیریم لەباوەت کووچبەر و کووچکریاگەیل کورد فەیلی، وەلێ دڵنیایم ك رێژەێ ئەو بەشە ك لەناو نیشتمان خوەیان مەننە فرە کەمترە لە شمارەێ ئەو کەسەیلە ك دویرن لە ژینگەێ کوومەڵایەتی خوەیان و گرنگی وەی مەسەلەیشە نەدریاگە ك ئەو کووچکردنە وە مەیل خوەیان بویە یا وە زوورەملی.

جارجارێگ ئایەم تویش پەلامار درندانە بوود و تواناێ وەرگریکردن لە خوەێ نەێرێد و دەس ئەکادە هویرەوکردن وە ئالترناتیڤ، ئمجا هەرچەن کێشەێ کوردەیل فەیلی دید و تایبەتمەندی خوەێ دێرێد و جیاوازە لە مەردمان تر لەوەر هووکارەیل نەتەوەیی و جوگرافی، بایەسە وە گوورەێ بنەماێ ئەخلاقی پێوەرێگ ئەرا چارەسەر کێشەیلی پەیا بکریەێد و بار سەختێ لەوەرچەو بگیریەێد. هەمیش یاساو گفتەیلیگ هەن باس لەوە کەن ك کووچکردن هووکارێگە ئەرا مەندنەوە وەخاتر بنیاتناین ژیانێگ خاستر ئەرا مقەیەتیکردن لەو بەشە ك مەندنە.

کووچکردن باپیرەیلمان لەو ناوچەیلیشە ك لەتێ ژیەیم خاسترین نموونەس ئەرا ئی مەسەلەو لە وەرجە دەسوەپێکردن داگیرکاری تازەو لەوەر نەوین مەرزەیل ئاشکراێ جوگرافی و نەوین بتەوی بنەمایەیل سیاسی لە عراق ئەوە بوی ك مەردم لە شوونێگەو جێواز بویان ئەرا شوونێگ تر وەخاتر دابینکرن ژیانێگ خاستر، وەلێ ئمروو وەخاتر وەربەسەیل سیاسی و کوومەڵایەتی ئەو جێوازبوینە بویەسە نیمچە مەحاڵ و هەوەجە وە چارەسەر و شێوازەیل سەختتر لە ئەوسا دیرێ.

شایەد ئیمە باوەر داشتویم یا نەیاشتویم، وەلێ کووچکردن و کوردەیل فەیلی

لکیانەسە قەیٚ یەکتری و نەبایەد لە یەکتر جیاوە بکریەن، تویەنیم بویشیم کووچکردن فەیلیەیل زویتر مەیلداری پیاوەیل بویە، وەلیٚ وەل دەرکەفتن جیاوازیەیل وەل دەسلاٚت فەرمانرەوا بویە کووچ زوورەملی و یەیش ریٚ و مەمەریٚگ بوی گرتەیٚ وەر ئەرا قەسایسکردن لەلیان.

کووچکردن وەتایبەت ئەرا ئیمە کوردەیل فەیلی لە ئاوایی ئەرا شار هەمیشە وەردەوام و خواستیٚگ کوومەلاٚیەتی بویە. یەیش یەکیٚگ بویە لە گرنگترین هووکارەیل لە زیایٚکردن ریٚژەیٚ کورد لە بەغدا وەبیٚ پیشبینی مەترسی کوومەلاٚیەتی و رووشنهویری و پایەو ناسنامەیٚ میٚژوویی، ك وەو خاتریشە خوازیار تیکلاٚیی ژیان شارستانیانە بوین وەل نەفوەرگرتن لە فراوانکردن بوار ئابووری لەو سەردەمە. وەلیٚ دویاخریش ئی کارە وە نەف نەشکیاوەو زەرەدیش رەسیە ئی پیٚکهاتە جوور کووچ وەپیٚکردن زوورەملی و زەفتکردن ماڵ و مولٚك و ئەگەر ئەوەیش هەس کاریگەری ئی رویداگەیلە برەسیٚدە ئەو کەسەیلیشە ك لە ئاوایەیلیش ژیەن.

ئمروو لە ژیان سیاسی عراق ناسیۆنالیستەیل نەمەندنەو تایفەگەرەیل شوونیان گرتنەسەو، نزیکی ناونی کورد و شیعەیش دەسکردگەسە دویرەوکەفتن، وەگوورەیٚ گلەوخواردنیش ئەرا جوگرافیا لایەن سیٚیەم ناوجیکار لەناونیان سەرسام نییە وە بار نەتەوەیی و مەزەوایەتیمان، ك دویاخریش وە چ کووچکردنیٚگ، ك کورد و شیعە نەخوازریاگن لەلایەن جەهان عەرەبیەو.

ئمجا وەبیٚ لەوەرچەوگرتن ئی راسیەیلە ئیمە توانایٚ ئەوە نەیریم مەزەنەیٚ کاریگەری ئەو کووچکردنە بکەیم لەبان چارەنویسمان وەبیٚ ئەوەگ لە هویرمان بچوود ك کووچکردن مەردمەیلمان ئەرا بەغداو باقی شارەیل تر عراق ناوك جمشت سیاسی و چالاکیەیل کوومەلاٚیەتی و رووشنهویری بوینەو دەسکەفتن کەمیٚگ ئازادییش، یەکیٚگ بویلە هووکارەیل گرنگ کیشاننمان، یەیش وە چەواشەوە ك ئویشنەیٚ لەبان هووکارەیل کووچکردن و زەفتکردن ماڵ ومولٚك و بیٚسەروشوونکردن جایەلٚەیل ك نرخ ئەو کردەوەیلە تاوانباریە هەرچەن گران بوی. ئمجا ئەگەر ئەو تاوانەیلە ئەنجام دەرهەقمان نەدریاتاد و بمەندایم وەل ئەوانەگ ناهەقی دەرهەقمان کردن، ئەوە بایەسە چەنەها قات جەزرەوەیٚ بیاتایم و مەزەنەکردن ئی مەسەلەیشە ئەوە بوی ك لەناو حوکمیٚگ خویناوی بمەندایم ك دگان وە ئەوەیا نا و شوونەواریٚگ ئەرا لەناوبردن وەجەم هیشتەجیٚ و دەرهەق وە ئیمە پەیرەو کریاو باوەریشی ئەوە بوی لەژیٚر دەسلاٚتیٚ بمینید، تەنانەت ئەوانەیش ك لەو زوڵە واین تا رووژیٚگ لە رووژان سەرکەفتگ نەون، ك هەر وەو خاتریشە رژیم دگان وە غەلٚەت ستراتیجی ئەو کووچ وەپیکردن زوورەملیە نا، ئمجا ئیسەیش دوبارەکردنەوەیٚ ئەو تاوانەیلە لە ئایندە جوور پاکسازییگ گشتگیر وە دویر نازانیم. بەش فرە گەورایٚگ و گەوراتر لەو فەیلیەیلە ك مەندنەسەو بوینەسە عەرەب عراقی لەوەر ئەوەك وەردەوام بوون لە ژیان سروشتی و هیٚمان دویایٚ ئاڵشتکارییش وە بوونەیٚ ترس و پەندوەرگرتن لە مەویسی جاران گلەونەخواردنە ئەرا بان نەتەوەیٚ رەسەن خوەیان.

شمارەیٚ فرەیٚ کووچبەر و کووچکەرەیل فەیلی لە گشت جەهان، نیشانەیٚ ئەوەسە ك ئیمە لە قوناغ ئاوایی و شار پەریمنەسەو ئەرا دەوڵەتەیل تر و قورتار بویمنە لە ئملایٚ سیاسەتەیل لەناوبردن و گرنگتر لەوەیش ئەوەسە ك لەی کیشمەکیشە زینگ بمینیم و تاك ئیمەیش تویەنست سایەیٚگ بوینیٚدەو و مقەیەتی لەلیٚ بکا تا خوەیٚ و خیٚزانیٚ پەنا بووەنەپیٚ و تەنیا یادگاریەیلیگیش لەلایٚ گەورایەیل مەندگە وە تیەڵ وشیرین و تەنانەت تروسکەیٚگ لە ئومیدیش لەلایان نەمەندگە ئەرا گلەوخواردنیان ئەرا خاك ئەو یادگاریەیلە، وەل ئەوەیشا مقەیەتی لە نەتەوەیٚ خوەیانیش کردن وەبیٚ بەرژەوەندی، وەگوورەیٚ مەیل و باوەڕ و پابەندی وە نەتەوەگەیان.

لە گوزەیشتەیٚ نزیکیٚگ تەبەعیە بویمن، وەلیٚ وە دگان وەپیانایەن دووس و دوشمنەیل لە ناوەند عراق سەنگ و قورسایی خوەمان داشتیم، ئمروویش بویمنەسە عراقی غەدرلیٚکریاگ وەبیٚ هویچ قورسایی یا پایەیٚگ باسکریاگ و گشت لایەنەیل دگان وەی راسیە نەن. ئەوسایش ئیمە بەشیٚگ بویمن لە جمشت رزگاریخواز کورد، وەلیٚ ئیسە ئەگەریش بویشیم ئیمەیٚ کورد فەیلی وە داوایٚ لایەنگریەو کوردبوینمان چەسپنن یا حاشا لەلیٚ کەن وە مەیل خوەیان، ك تەنیا یەیش کوردەیل فەیلی گریٚدەو. ئایا فەیلییگ هەس کورد نەود؟ تویەنیم بپرسیم ك ئایا فەرمانگەیٚ رەگەزنامەداین تازە لە کوردستان دامەزریا؟ چوینکە کورد وە کورد ئویشیٚد ئسبات کوردبوین خوەد بکە!.

> **کووچکردن وەتایبەت ئەرا ئیمە کوردەیل فەیلی لە ئاوایی ئەرا شار هەمیشە وەردەوام و خواستیٚگ کوومەلاٚیەتی بویە. یەیش یەکیٚگ بویە لە گرنگترین هووکارەیل لە زیایٚکردن ریٚژەیٚ کورد لە بەغدا وەبیٚ پیشبینی مەترسی کوومەلاٚیەتی و رووشنهویری و پایەو ناسنامەیٚ میٚژوویی**

بیٚگومان ژیان تاك و جەم ئەرا ئیمە پرە لە کارەسات و کیٚشەو شیٚوازیٚگ جیاواز دیٚریٚد لەچەو کەسەیل تر، وەل ئەوەیشا دو ریٚ دیریم، یا ئەوەسە لە واقعمان بوایم و تام غوربەت بکەیم و گشت چشتیٚگ لەنوو بنیات بنەیم، یا ئەوەسە بیٚ ناسنامە بمینیم وە ئنکارکردن ناسنامەیٚ میٚژوویی و نەتەوەییمان و گرنگی نەیەیمنە رویداگەیل و ئەوەگ ئەیادە تویشمان لە ناوراس و باشوور عراق، کووچکردنیش ئەرا ئیمە رەحمەتیٚگە ئەرا قورتاربوین لە بەلٚگە ك لە هەر شوونیگ لەی ولاٚتە لکیاسە پیمانەو و گشت رووژیٚگلەتیٚ مریم.

وە کووچکردنمان ئەو چشتەیلە ك لەدەسمان چیە ئەیەریمنەو بیٚجگە ئەو خاکە ك ئەرا ماوەیٚ دریٚژیٚگە لەدەسیٚ دایمنە، چوینکە نە برایەیل عەرەبمان دگان وە کوردبوین خاکەگەمان نەن لە خوەرهەلاٚت دجلەو نەیش لایەن کوردی لەباوەت ناوچەیل کوردستانی دەیشت هەریٚم باسیٚگ لە بەدرەو جەسان و زورواتیەو ئەو باقی ناوچەیلمان کەن ك تەنانەت لە دەستوور هەریٚمیش باس کریاگە. ئیمە زویتر وە زوورەملی کووچ وەپیمان کریا، بیلا ئیسە وە مەیل خوەمان کووچ بکەیم، چوینکە خاك عراق نەختینەس ئەرا تون وتیژی و دروسکردن رژیمەیل خویناوی و لەی باوەتیشەو لیست دریٚژیٚگ هەس ئەرا ئەو مللەت و پیٚکهاتەیلە ك مەندنیان زەرەد بویە لەتیٚ.

ئەگەریش بخوازیم تویەنیم تەنانەت پەند لە منالٚەیلمان وەربگریم ك بایەسە چە بکەیم، چوینکە ئەوان وە راسی واقعەگە دوینن و ئەزرەتمەن ژیانیٚگ خاسترن جوور ژیان مەردمان تر، وەو خاتریشە قسەیٚ چارەسەر کەن لە خەیاڵ پاك و بیٚگەرد وەو ئومیدە رووژیٚگ لە رووژان وە ئاسان ئەنجام بگریٚد.

شێوەزارە فەیلیەگەمان تیەڵ نییە، شیرینە

عەلی فەیلی

وە گوورەێ بنەمایەیل زانستی، زووان پێوەر نویسانن و پەیوەندی و قسەکردنە، دی هەرچوینێگ بوود پەسەنەو ئەرا گشت مەردم و رووشنهویرەیلیشەو لەوانەیش نویسەرەیل و ئەوانەگ وە فەرمی وەکارێ بەن و ئەوەگ لەلێ چوودە بوار زانستی و میدیا و گفتگووەیل فەرمی تا رەسێدە ئەوەگ پێکهاتەیل کوومەڵگایش وەکارێ تێرن و کاریگەری نەێرێد لەبان ئەو شێوەزارەیل جووراوجوورە ك ئەرزش کوومەڵایەتی ئەکادە پەیمانە ئەرا هەوڵ یایگرتنێ.

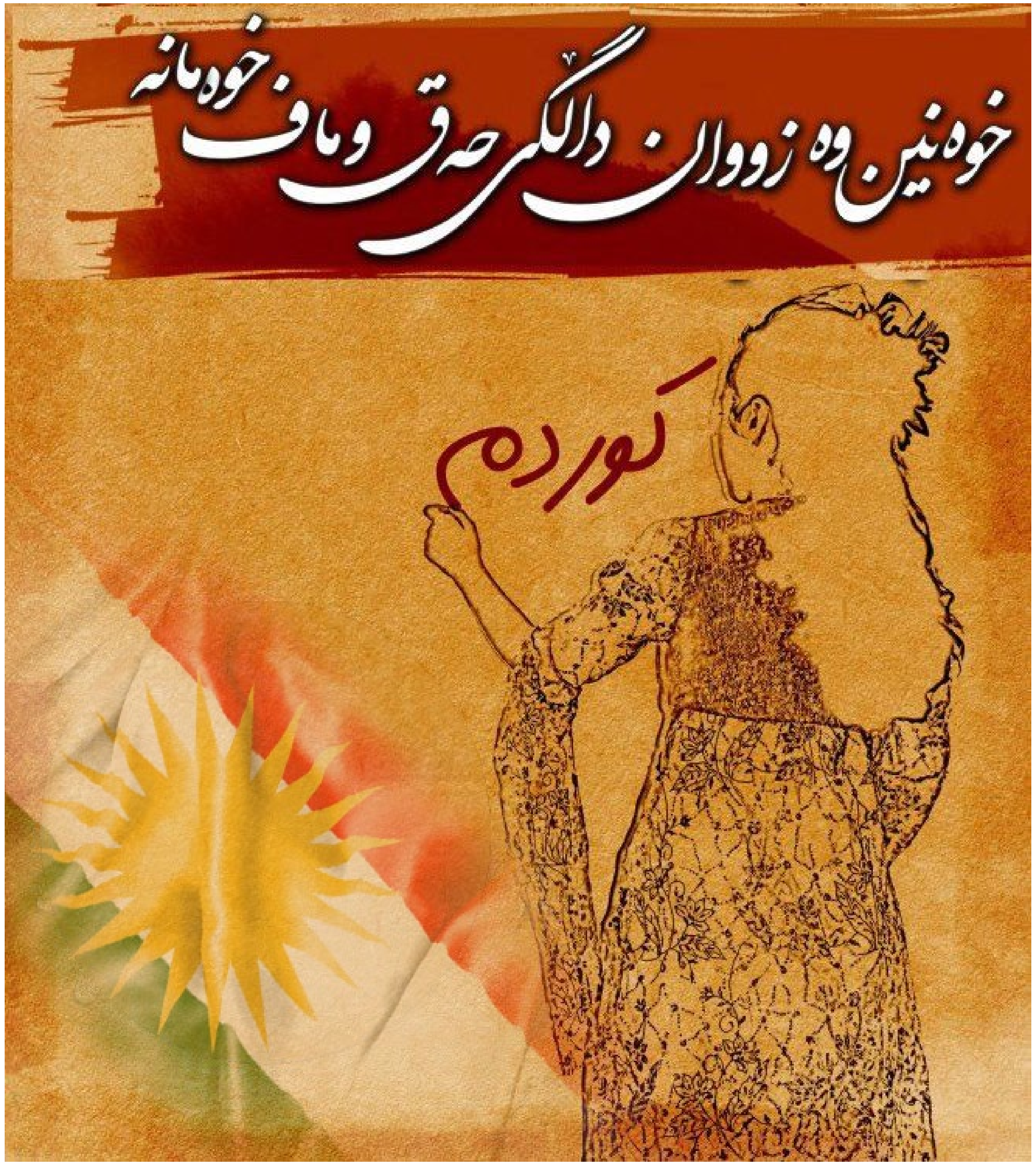

مەزەنەێ زووان گوزارەێگ رێژەییەو موتڵەق نییە، ئمجا تویەنریەێد ئەو نویساننەیلە لەلێ نزیکەو بکریەێد ك زووان جوور پەیمانەێگ وەکار تیەرێد یا دویریەو بخا، وەل ئەوەیشا سووزێگ هەس ك وە گوورەێ رووژگار کەفێدە وەر ئاڵشتکاری وە بوونەێ یەکگرتگی پێکهاتەیل لەتێ، ئمجا وە حوکم وجوودمان لە دەیشت مەرزەیل هەرێم کوردستان و داوریانمان ئەرا دەیەهاساڵ لەلێ و لە ئاکام سیاسەتەیل شوفێنی حکوومەتەیل یەك لە شوون یەك عراق بەش فرەێگ لە بنەمایەیل رەسەنایەتی فەیلیمان لەدەسدایم، لەوانەیش ئەو شێوەزووانە ك قسە وەپێ کەیم و ناسنامەمانە.
ئاشکراس ك ئی شێوەزارە وە شێوەی گورجێگ روی لە لەناوچین ئەکاو هووکارەگەێشێ ئاشکراس و خاڵ هاوبەش لەتێ ئەوەسە ك گشت لایەنەیل پەیوەندیدار لە مقەیەتیکردنێ دریغی گەورایێگ کردنە.
زووان فەرمی گشتی و هووکارەیل پەیوەندی ژنەفیاگ و دوینریاگ و نویسیریاگ و خوەنریاگ لە بەغدایش ئاشکراس و هەوەجە وە ئەوە ناکا ئاماژە وەپێ بکەیم، لە کوردستانیش کیشمەکیش ناونی هەردوگ شێوەزار سۆرانی و بادینی وجوود دێرێد و نواگیری لە پەیابوین زووانێگ یەکگرتگ کردگە، ئمجا وەگوورەێ دید رێکخریاگ یونسکۆ هەر زووان یا هەر شێوەزووانێگ بایەسە گرنگی وەپێ بدریەێد تا لە هویرەو نەچوود چوینکە بەشێگە لە میرات ئنسانی.
گشت ئەو ئاشکراکردنەیلە باسکردنێگ بوی لەوەر باوەتێگ راسکانی بێزارکەر، ئەویش ئەوەسە ك لە

ئمروو لە کوردستان دەیەها خوەندنگاو زانکۆ هەن ئەرا یایگرتن زووانەیل تر، وەلی تەنیا گووشەیگیش نییە گرنگی بیادە ئەو شیوەزووانەیلە ك کەفنە وەر مەترسی نەمەندن جوور شیوەزووانە فەیلیەگەمان، لە کوردستان شمارەیگ تویژەر و ماموستایش هەس ك کەم نین و زووان مللەتەیل تر زانن و باس لە بنەرەت و بنەمایەیلی کەن

کوردستان دیاردەیگ پەیابوین تەنانەت لەناونی چین رووشنهویرەیلیش پیکهاتگە لە حالەتیگ توندرەوی ئەرا شیوەزووانیگ تایبەت وەپیان لەژیر ناونیشانەیل جووراوجوور ك گوایا زووان رەسەن کوردیەو قسە وەپی کەن. لەسای نەوین پیوەرەیل زانستی و دەرکەفتن توندرەوی ناوچەیی و دویرەوخستن و حاشاکردن لە باقی شیوەزووانەیل تر ئەو شیوەزووانە بویەسە مایەی شانازیکردنیان، یەیش لە حالەتیگ ك زووان سەنگ بنەمای ئالشتوئولشت هزر و لەیەکرەسینەوەو هامیتەبوینەو بنەمایگیشە ئەرا ناسنامەو دامەزرانن بنیات مللەت و کوومەلگاگەی و شانازیەیل میژوویی ك بنەرەتەگەی بنیات دەولەتەیل و حکوومەتەیلی ناو لە زووانیگ دیاریکریاگ وهاوبەش و لە یەك منالدان هیز وەرگرد، ئەویش ئەو دەولەتەیلەسە ك وەرپرسیاریەتی قبول کەن، لە فەرهەنگیش ئەو دەولەتەیلەگ وەرپرسیاریەتی قەبول کەن وەپیان ئویشیریەید ناموس نەتەوەیی.

ئمجا دویریم لە دەریا، وەلی شیوەزووانەیل کوردی بوینە دویرگەیگ لە ئوقیانووس تونرەوی، یەیش نەخوەشییگ نییە ك تەنیا چەن کەسیگ وەدەسیەو بنالن، بەلکوو ئافەتیگەو زەحمەتە لەناو بدریەیدو دەزگایەیل رەسانن و گشت لایەنەیل پەیوەندیداریش فیشتر ئەو خەرگە خوەش کەن چوینکە ئەوەك لە دەیشت رەفتار و بنەمایەیل پشت وەپی بەسریاگ قسە بکا لەلایان تومەت خەنە پالی و ئویشن یە کورد نییە.

ئمروو سەدان رووژنامەو بلاوەوکریاگ و دەیەها کەنال ئاسمانی ك زوورمیان تەلەفزیون و ئیزگەیل لوکالین ژنەفیەن و دوینریەن، هەر وەو خاتریشە دوینیم بیبەشی نییە، بەلکوو ئاژاوەی فرەیگ هەس ئەرا دەرکردن حوکم لەبان ئەوەك ریرەو خوەی پەیرەو ناکا لە قسەکردن.

دوینید هامیتەبوین بنەمای پەیوەندیەیل و یەکیەتیە ئەرا بنیاتنان مللەتەیل و دابینکردن زەوی نەختیگە ئەرا دروسکردن خیزانیگ بتەو وەناو نەتەوە.

لەیرە پرسیاریگ هەس، ئەرا نموونە لە پیکهاتەی کورد فەیلی: ك ئایا ریژەی مەردم هەریم کوردستان چەنیگە لەوانەگ گشت شیوەزووانەیل کوردی زانن و قسە وەپیان ئەکەن؟

ئایا ئەو دەزگاو کەنالەیل ئاسمانی و زەمینیە چەنیگ وەخت تەرخان کردنە ئەرا گرنگیداین وە تایبەتمەندی و هەوەجەیل خاوەن ئەو شیوەزووانەیل ترە؟ ئایا رووژیگ لە رووژان حکوومەت هەریم کوردستان و سەرکردەیل سیاسی وەل وازکردن نویسینگەیل پەیوەندی و بارەگایەیل تر خوەندنگایگ واز کردنە یا مەردمانیگ ئامادە کەن ئەرا نیشانداین زووان ئەرا ئەوانەگ زووان دالگی خوەیان لەدەسدانە؟.

لە رویداگیگ دلخوەشکەر، مستەفا بەیگی شاعر کورد فەیلی دیاری یەکەم وەرگرد لە فستیڤال دویەم مەولەوی شاعر گەورای کورد، ئەویش لە شوون ئەوەگ هەنەکی وە داهینان و توانای کریا ك لە گەنجینەی شیوەزووان فەیلی "کوردی باشوور" سەرچەوە گرت و سەرکەفت لەبان نەغمەی شیوەزووانەیل تر بتەوکریاگ لەروی رەساننەو.

یەیش خوشالیمان چەسپنید وە ئەوەك هانا وەهویچ زووان یا شیوەزووانیگ نەوریاگە ئەرا شانازی و توندرەوی، وەل ئەوەیشا هەر وەختیگ ئیمە شعرەیل "نالی" یا "ئەحمەد خانی" خوەنیمنەو خوەشالیم وەپی و شانازی وەو میرات گەورا کەیم، وەلی چە بکەیم وەل ئەوانەگ خوەیان و کەسەیل تر بیبەش کەن لە شعرەیل زینگ"مەلا پەریشان" و "غولامرەزای ئەرکەوازی" یا نەخشەی خەیال چوارینەیل"بابا تاهر هەمەدانی" و ناودارەیل تر، ك رووژیگ لە رووژان نەوتیمنە باقی شیوەزووانەیل وەی شیوە نییەو لویتبەرزی نەکردیمنە لەوەختیگ مەسەلەگە رەسیدە یایگرتن هەر زووانیگ تر ك پیەل لەیەکرەسینەوەو پەیوەندیە.

ئمروو لە کوردستان دەیەها خوەندنگاو زانکۆ هەن ئەرا یایگرتن زووانەیل تر، وەلی تەنیا گووشەیگیش نییە گرنگی بیادە ئەو شیوەزووانەیلە ك کەفنە وەر مەترسی نەمەندن جوور شیوەزووانە فەیلیەگەمان، لە کوردستان شمارەیگ تویژەر و ماموستایش هەس ك کەم نین و زووان مللەتەیل تر زانن و باس لە بنەرەت و بنەمایەیلی کەن، وەلی لەجەم سەدان نامەیلکەی دانریاگ لەبان رفەی زانکویەیل مەگەر وە دەگمەن بوینید یەکیگیان باس لە شیوەزووان ئیمە بکا، یەیش لەوە ختیگە ك بایەسە ئەو غەلەت گەورا راسەو بکریەید لە مەسەلەی فەراموشکردن شیوەزووانەگەمان و بایەسە رووشنهویریەتیگ دامەزریەید ری لەی دیاردەی بیزارکەرە بگرید ك ئیسە وجوود دیریدو حاشا لە کوردبوین ئەو کەسەیلە ئەکا ك وە شیوەزووانیگ تر قسە کەن جیا لەو شیوەزووانەیلە ك لە پاریزگایەیل هەریم کوردستان وجوود دیرن، وەل ئەوەیشا ئەوە فەراموش ناکەیم ك باوەر و ئایینەیل کویەنمان جوور کاکەیی و ئیزیدی وە زووان کوردی قسە کردنە لەری شیوەزووانەیل.

هەر وەو خاتریشە ئویشیم: زووان وە دەرخستن و قسە وەپیکردنی پیرووزەو رەسیدە پیرووزی دالگ، هەر لەوەر ئەوەیشەسە ئویشن"زووان دالگی". نوورید هامیتەبوین مەردم و گەشەکرنی سەرچەوەگەی زووانیگ یەکگرتگە ك قسەکەرەیلی لەتی بەشداری بکەن و ئیمەیش ئەگەر وە گوورەی گوزارە لەیەك نەرەسیمنەو ئەوە زووانەیل دەورگردمان لەبان زەوی لەناو بەیم.

تەعریب و داعش دو روی سکەیگن

دلْشاد مستەفا وەسانی

ناسیۆنالیست عەرەب وە دریژایی میژوو لەژیر ناونیشان جیاجیا پەلامار کوردستان دانەو وەو جورەگ خوەیان وە شانازیەو ناو پرۆسەگە نەنە "تەعریب"، عەرەبیش هەمیشە هووکاریگ ئەرا شیوانن کوردستان بویە.

ئەگەر تەماشای پەلامار تەعریب بکەیم لە باشوور کوردستان، دوینیم هەر دەسەلاتیگ هاتگە لە پەلامار تەعریب تەواوکەر دەسلات وەرجە خوەی بویەو هویچ رژیمیگ نەك هەر کار ئەرا وساننەوەی تەعریب نەکردگە، بەلکوو دریژە وەپیداگە تا رەسیەسە رووژگار ئمروو.

لەشوون ٢٠٠٣ و رمیان رژیم سەدام، جارجاریگ لیوا هویرەو کردیایم ك ئەو پەلامارەیلە وسیەن و باوەرمانیش ئەوە بوی لەری جیوەجیکردن دەستوور عراقەو چارەسەر کریەید، وەلی دەرکەفت ئەو پەلامارەیل تەعریبە لە رووژگارەیل جیاجیای حوکمرانی عراق خزمەت فرەیگ پیشکەش کردگەسە بەغدای دویای ٢٠٠٣.

داعشیش هووکار و عابایگ تر ناسیونالیست عەرەبە ئەرا زیاتر داگیرکردن خاك کوردستان و کۆشاننەوەی شوونەوار نەتەوەیی و ئاوەدانی مللەت کوردستان، ك چەن سالیگە لە سایەی بار ئارامیگ هەول ئەرای دریاگەو خوین ئەرای رشیاگە.

داعش لە وەرگ ئایین و لەسایەی ئەو خەلافەتە ك ئاشکرای کردگە دریژە ئەیادە بەرنامەی ناسیۆنالیستەیل عەرەب، ئەو ناسیۆنالیستەیلە ك دویەکە وەناو نەتەوایەتی و عرووبەوە کوردستان وەپی ویران کردن و ئیسەیش لە وەرگیگ ترەو ك وە چەك و تفاق فرەیگ جەنگییەو پەلاماری دەن وە جووریگ ك ئووخەی خەیدە دل ناسیۆنالیستەیل عەرەب و تەنانەت کەسەیل تایفی و مەزەوییش وە پەلامار داعش ئەرا بان کوردستان دلیان هوونگەو بوود.

ئەو شوونەیل کوردستانە ك تەعریب کار خوەی لەتیان کردگە، خاسترین ژینگەی داعشن، تەماشای رووژئاوا بکەن ك تەعریب چە کردگە، تەنانەت ئابلۆقەداین کۆبانی هووکارەگەی تەعریبە ك بویەسە ژینگەی داعش و ئاسانکاری ئەرا پەلامارەیلیان، عەرەبەیل ئەو ناوچەیل تەعریبکریاگە نەك هەر باوەش ئەرا داعش واز کردنە، بەلکوو بەشدار کارای هیزەیل بوین و پەلامار ئەو شمارەی کەم مالەیل کوردە دان ك لە شوونەیل وەعەرەبکریاگ مەندوینەو و دەسیان چیە خوین و مال ئەو کوردەمالەیلە ك خاکیان لەلیان زەفت کریاگەو باوەریان ئەوە بوی هەلیگ تر ئەرا عەرەب هەلکەفت ك فیشتر خاك کوردستان داگیر بکا و جاریگتر کوردستان تالان بکەن، وە یەیش ئەو برایەتیە ك تەنیا لەلایەن کوردەو کار ئەرای کریەید تویش قەیران بوی و بی متمانەی کرد.

مانای ئەوەسە ك ئیسە رووژ نەهیشتن شوونەوار تەعریبەو داعش هیزیگ قەیزناکە لە جەهان و تەنیا هیز هاوپەیمانیەتی دژ داعشیش پیشمەرگەس ك لەبان زەوی پەلامارەیلی شکنید و کەمە کەمە ناوچەیل داگیرکریاگ دەس تەعریب و داعش قورتار و ئازاد ئەکاو خاسترین دەرفەتە ئەرا شکانن وەردەوام تەعریب ك ئمروو داعش سەرکردایەتی تەعریب ئەکاو خوین پیشمەرگەیش نیەود تەنیا ئەرا دەرکردن هیزەیل داعش برشیەید، بەلکوو بایەسە ئەو گشتە خوین و شەهیدەیلە ئەرا راونایین داعش و نەهیشتن شوونەوار تەعریب بوود، چوینکە تەعریب و داعش دو روی سکەیگن.

دەوڵەت کوردستان ئینتەرنێتەو دەسوەپێ ئەکا

جەواد کازم

لەشوون لێدوانەگەیفەرمانگەیتەکنەلۆژیای زانیاری هەرێم کوردستان، سەبارەت وە وەرگرتندۆماین کوردستان (KRD) لەبان توورئینتەرنێت، مشتومرفرەیگ لەمیدیایعەرەبی و ناوچەگە دروس بوی، سەبارەت وەئامانجکوردستانو هەنگاوەیلئایندەیکورد، نویسەرێگعێراقی لەوبارەوە نویساس: "وەخاتر هەڵەیلبەغدا، ئینتەرنێت ها لەژێر کۆنترۆڵهەرێمکوردستان".

(هیوا ئەفەندی) سەرۆکفەرمانگەیتەکنەلۆژیای زانیاری، لەئەنجوومەنوەزیرەیلهەرێمکوردستان وەتوورهەواڵ(BBC) بەریتانی وت، دەزگای ICAAN تایبەت وەدابینکردنئینتەرنێت، رازی بویەو ناونیشانئینتەرنێتیداسە هەرێمکوردستان، وەمەرجێگ کاریگەریلەبان پەیوەندیەیل هەرێم وەل وڵاتەیلهاوسای دانەنەید، هویچ وڵاتێگ تێبینی نەیاشتگەو تەنیا ئیران دژایەتیی کردگە.

ماڵپەر(کتابات) عێراقییش لەوبارەوە نویساس: دامەزراننەدەوڵەت کوردستان لەرێئینتەرنێتەو دەسوەپێ ئەکا، ئەوەیش ئەنجامئەو هەڵەیلەسە، کحکوومەتفیدراڵیبەغدا کردێەسەیان و لێواکردگە ك هەرێمکوردستان دەس بگرێدە بان سێ لەسەر چوار توورەیلئینتەرنێت لەعێراق.

هەر ئەو ماڵپەرعێراقیە ئاماژەوە ئەوەیش کردگە،

وەگورەیئامارەیکەتی ناودەوڵەتی پەیوەندیەیل، تەنیا (٩,٢٪)نیشتەجایەیلعێراق ئینتەرنێت وەکارتێرن، یانیلەشوونولاتەیلێگجوور نیپال و هایتی، یەیش لەوەختێگە ك داهاتتاك لەعێراق، شەش چەنەداهاتتاکە لەو دو وڵاتە، ئەوەیش لەوەختێگەك وەگورەیئامار وەزارەتگواستنەوەیهەرێم کوردستان، ٢٠٪ نیشتەجایەیلهەرێم، هێڵ ئینتەرنێت وەگشت جوورەگانیەووەکارتێرن.

هاووەخت ماڵپەر(ناسریە)یعێراقی نویساس: کوردستان کەفتگەسە ناونی دو دۆماین، دۆماینعێراق وەناونیشان (IQ)، وەل دۆماین کوردستان وەناونیشان (KRD).

ئەو ماڵپەر عێراقیە جەختلەوەکردگەسەو، کوردستان لەرێوەدەسهاوردندۆماینتایبەتخوەیەو، دویرەوکەفتن و سەروەخۆیی لەعێراق، کەیدە دیفاکتۆ.

(سەرکەوت عارف عومەر) سەرۆکرێکخریاگئین تەرنێتو کۆمپیوتەرکوردستان لەوبارەوە ئویشێ: "وەدەسهاوردنناونیشانئینتەرنێتی، هەنگاوێگگرنگە ئەرا کورد و لەروێئابووری، سیاسی، نەتەوەییو تەکنەلۆژیەوە سوود دێرێ، چوینکە نەك کورد، بەڵکو نەتەوەیلتر جەهانیش کار وەپێ کەن، وەوەیش کورد زیاتر ناسریەێد".

میدیایئیرانی بایەخ وەبڵاوەوبوینەهەواڵوەرگرتندۆماین لەلایەن کوردستانەوداس، لەوەختێگ وەگورەی فەرم انگەیتەکنەلۆژیایزانیاری هەرێم، ئیران تەنیاوڵاتە ك لەوەرانوەر ئەو هەنگاوە نگەرانە.

ماڵپەر(عالەم)ئیرانی بڵاویەوکردگەسەو، دەزگای ICAAN مۆڵەتوەکارهاوردندۆماینئینتەرني تیداسە کوردستان وەناو (KRD)، وەمەرجێگ کاریگەریلەبان پەیوەندیەیلهەرێمکوردستانو وڵاتەیلهاوسای نەیاشتوود، وەلێ ئەو ماڵپەرە باسنگ ەرانیەیلحکوومەتتارانلە وەرانوەر ئەو پرۆژەلەهەواڵەگە لاوردگە.

لەرووژەیلگوزەیشتە، فەرمانگەی تەکنەلۆژیایزانیاری هەرێمکوردستان ئاشکرایەوکرد، دەزگای ICAAN رەزامەندی نیشانداس وەدایندۆماینئینتەرنێت وەکوردستان، وەناونیشان. (KRD)

لەلایێگ ترەو، (بۆتان مەحمود عوسمان) سەرۆکوەریندە زگایتەکنەلۆژیای زانیاری هەرێمکوردستان لەوبارەوە ئویشێ: "ئەو تەقالالەساڵ٢٠١٠ەو دەسوەپێکردگە، ئمساڵیش رەسیەسە ئەنجام".

ئیسە وەکارهاوردنئینتەرنێت بویەسە یەکێگ لەهەوەجەیل کۆمەڵگایەیل جەهانو وەل ناسنامەو ئەمنیەتوڵاتەیلا هامیتە بویە.

چگن پێشمەرگە ئەرا کۆبانی مانای چەس؟

شاخەوان برایم عەبدوڵڵا

لەشوون فەرمان سەرۆك هەرێم، پەرلەمان کوردستان مەسەلەی کلکردن پێشمەرگە ئەرا وەرگریکردن لە کۆبانی پەسەن کرد و پێشمەرگە لەباشوورەو ئەرا رووژئاواو کوبانی کلکریا.

یەیش لەبان ئاست ناوخوەیی و ناوچەگەو جەهان دەنگەودا، لە هەمان وەخت یەکەم جاریشە پێشمەرگە چوودە مەرز ولاتیگ تر ئەرا وەرگریکردن لە خاك کوردستان، ك یەیش جوور رویداگیگ مێژوویی تاریف کریەیێد هاوشێوەی چگن بارزانی نەمر ئەرا مەهاباد تا بەشداری لە کومار کوردستان بکا.

وەلێ ئیسە قوناغەگە شێوازێگ تر وەرگرتگە، گشت دونیا باس لەوە کەن ك داعش ئەو گرووپ تونرەوە وەئاشکرا هەرچی توانای سەربازی و ئنسانی دێرێد هاوردگەسەی کار ئەرا جەنگکردن دژ وە کورد، یەیش ئاگادار جەهان کرد ك مەرامێگ ها لە وجوود و خوازیارە لە رێ داعشەو دەسێگ تر لە کورد بوەشنن، چوینکە ئاشکراس ك کورد لە باشوور تویەنستگە بوودە ئەو بەش جەهانە ك خاوەن ئارامی و ژیان هاوبەشە،

جیا لە دەوڵەتەیل عەرەبی ناوچەگە ك وەردەوام خەریك جەنگ مەزەوی و هویر تونرەوی ئاییینە ئەرا ساقەوکردن بالانس سیاسی حزب و سەرۆك دەوڵەتەیل.

ئی نموونەی دیمۆکراسی و ژیان ئارام و هاوبەش هەرێمە لێوا کرد ك نەیارەیل کورد نگەران بوون لەوەگ ك دی کورد بوودە خاوەن قەوارەێگ پێشکەفتگ لە ناوچەگەو یەیش جوور شکەست ئەرا خوەیان زانن ك چەنەها سەدەس زوڵم لە کورد کەن لەبان خاك خوەی، هەرچەن کورد دەس ئەرا خاك کەس دریژ نەکردگە، بەڵکوو تەنیا خوازیارە لەبان خاك خوەی وەئازادی بژیەیێد، وەلێ دوینید وەربەس ئەرا ئەو مافەیل رەوا دروس کریەیێد.

چگن پێشمەرگە ئەرا کۆبانی، نیشانەی گەورایێگە لەوەگ مەسەلەی کورد وە چەن قوناغیێگەو پێشکەفتن وەخوەیەو دیە.

یەیش هاووەختە وەل ئەوەك خود پێشمەرگە خوەی لە بەرەی گەورایێگ وەل داعش کەفتگەسە جەنگ ك سوپای عراق وەل وجوود ئەو هەمگە پویل فرە ك لەوەردەسێ بوی و خاوەن چەك یەکجارەکی فرەی پێشکەفتگ بوی، وەلێ رووژ لەدویای رووژ وە بوونەی شکەست ئەو سوپا داعش بوودە خاوەن شوون زیاتر و چەك و ئۆتۆمۆبیل خاستر پەیا ئەکا ك دویاخر ئەو چەك و هەوەجەیلە لە جەنگ کوردستان وەکار تێری، وەلێ هێمان لە وەرانوەر زوور پێشمەرگە شکەست خواردنە، چوینکە پێشمەرگە تەنیا ناوێگ نییە، بەڵکوو ئرادەی مللەتێگ ها وەلیا.

هەڵبەت ئەگەر مەسەلەی کورد وە جوورێگ تر نەویاتاد، بێگومان رێ نەدریا پێشمەرگە بچوودە کوبانی، ك لەروی یاساییەو وەناو خاك ولاتێگ ترا چوود ئەرا ئەو شارەو ئەو بەشە لە کوردستان، وەلێ دەرکەفت ك کورد تەنیا مللەتێگە وە پلەی یەکەم لە ناوچەگە ك دژ وە هویر تونرەوی و تیرۆرە.

ئاشکراس ك تەنیا کورد سەرقاڵ کریاگە وە جەنگ تیرۆر، مانای ئەوەسە ئەرا کورد گرنگە نەف لەو دەرفەتە وەربگرێد و خوەی لێوا نیشان بیەیێد ك وەنوێنەرایەتی جەهان لەروی وشکانیەو سەنگەر لە داعش گرتگەو لە هەمان وەخت جەهانیش لەو راسیە رەسیەسەو.

دی بایەد لەیساودویا لایێگەو لە مەسەلەی کورد بکریەیێد لەروی دروسکردن قەوارەێگ سەروەخوەی کوردی، چوینکە دی سەردەم پەراوێزخستن کورد تەمام بوی و گشت رویداگەیل وەتایبەت هاوکاری ولاتەیل هاوپەیمان لە مقەیەتیکردن خاك کوردستان بەڵگەیل گەورایێگن ئەرا ئەوەگ دی کوردستانیش چیەسە ناو نەخشەی سیاسی و جوگرافی جەهان و خەریکە وەرەو ئایندەێگ رووشنتر گام نەیێد.

چارەسەر بنەڕەتی

سەلام عەبدوڵڵا

لە بەش فرەێگ لە وڵاتەیل جەهان پێکهاتەیل جیاجیا وەیەکەو ژیەن و لە شارەیل فرەێگیش نەتەوەیل جوواروجوور وەئاشتی وەیەکەو ژیەن، هەر وەو خاتریشە ئەڵڵاجەوی نییە ئەگەر لە هەرێمیش لە شارێگ چەن نەتەوەێگ وەیەکەو بژیەن وەمەرجێگ ماف کەس لەتێ ژێرپا نەخریەێدو ئی وەیەکەوژیانە لە چوارچیوەی یاسا بوود.

لەیرە مەبەستمان شار کەرکووکە ك وە جوگرافیاو وە مێژوو شارێگ کوردستانیەو وە گوورەی بەڵگەنامەیلیش وەرجە دروسبوین دەوڵەت عراقی بەشێگ بویە لە کوردستان، هەرچەن لە زویەو بێجگە کورد نەتەوەیل تریش جوور تورکمان و عەرەب رەسەن و مەسیحییش لەتێ بوینە.

وەڵێ هەر لە دروسکردن دەوڵەت عراقەو ك کوردستان وەبێ خواست خوەێ لکاننە پیەو، هەوڵ وەردەوام دریا ك دیمۆگرافیاێ ئەو شارە ئاڵشت بکریەێدو لەتێ پێکهاتەیگ بکریەێدە باڵادەس، هەر وەوخاتریشە لەوساوە تا رمیان رژیم بەعس لە ٢٠٠٣ ئەو هەوڵەیلە هەر وەردەوام بوین ك ئەویش وە هاوردن عەرەب ك دویاخر وە عەرەب هاوردە تاریف کریان ئەرا ئەوەك ئەو پێکهاتە زاڵ بکریەێدەبان شارەگەو سیمای عەرەبی وەپیەو دیار بوود، ك خوەشبەختانە سیاسەتێگ سەرکەفتگ نەوی، هەرچەن تەرازوی رێژەیی پێکهاتەیل لە بەرژەوەندی عەرەب ئاڵشت کریا، وەڵێ نەتویەنست ئەو راسیە بشارێدەو ك کەرکووك شارێگ کوردستانیە.

تا ئی وەختەیل نزیکیشە کەرکووك لەژێردەس کورد نەویەو کورد نەوردگەسەێ رێیەو، وەو خاتریشە ناتویەنید گلەیی لە کورد بکەید ئەرا ئاڵشتکردن دیمۆگرافیای ئەو شارە ك وەپلەێ یەکەم کورد و وەپلەێ دویەم تورکمانەیل لەتێ زەرەدمەن بوین.

ئیسەیش لەشوون خوەیکیشانەوەێ سوپاێ عراق لە کەرکووك و ناوچەیل کوردستانی دەیشت هەرێم، بارودوخ تازەێگ پەیا بوی و یەیش ئەرا یەکەمین جارە کورد دەسڵات تەمامێگ داشتوود لەبان ئەو شارە، ئمجا بیلا لەیساودویا تەماشا بکەیم تا بزانیم کورد وە کردەوە چە لەو ناوچەیلە ئەکاو چوین هەڵسووکەفت و رەفتار وەل پێکهاتەیل جیاجیا ئەکا.

لێوا بزانم نموونەێ ئی چەن رووژە ك فریە کەمە، گشتلاێگ وەچەو خوەیان دوینن چوین کورد و پێشمەرگە خوازن بارودوخ ئەمنیەت و ئاسایش کەرکووك سەقامگیر بوود و چوین مووڵەت وەیەکەو ژیان ئاشتیانە دروس ئەکریەێد.

ئەڵڵاجەویە لەی ماوەێ کەمە کەمترین کردەوەێ تیرۆریستی لەکەرکوك ئەنجام دریاس، ك باوەرمان لێواسە هەر لە ماوەێ کەمێگیش ئەو جوورە کردەوەیل تیرۆریستییشە بنبڕ کریەن و دی مەردم رەسەن ئەو شارە تویەنن وە ئاشتی و ئاسوودەیی بژیەن.

ئیمە دڵنیاێ گشت ئەو پێکهاتەیل رەسەن کەرکووکە کەیم ك گشت مافەیلیان و سەروماڵیان لەو شارە مقەیەتی کریەێد و لە زویترین وەختیش ریفراندۆم لەبان خواست مەردمە رەسەنەگەێ ئەنجام گرێ.

لەڕاسی ئەوە حکوومەت عراق بوی لە ماوەی ئەو یانزە ساڵە نەخواست وەو جوورەگ بڕیار بوی بار کەرکووك ئاساییەو بکاو ریفراندۆم بکریەێدو ئەو کێشە چارەسەر بکریەێد.

ئیسەیش وەو جوورەگ سەرۆك بارزانی فەرمایش ئەکا ئەو ماددە جیوەجێ بویەو ئەوەك مەندگە لەلێ راێ مەردم شارەگەس ك ئایا خوازن بایێدەو ئەرا بان هەرێم کوردستان ك گشت مافێگ لەتێ مقەیەتیکریاگ بوود، یا بڕیارێگ تر ئەیەن و لە بەرژەوەندییان نیە.

ری ورەسم جاران ئەرا واران ۷

جەمال ئەرکەوازی

بێگومان له‌ هه‌ر رووژگار و سه‌رده‌مێگ رێ وره‌سمێگ له‌لاێ مه‌ردم ره‌نگه‌و داگه‌و بویه‌سه‌ نه‌ریتێگ له‌ ره‌فتار و کرده‌وه‌یل ژیانیان، له‌ژیان کورده‌واری جارانیش نه‌ریته‌یل فره‌یگ باو بوینه‌ له‌لاێ مه‌ردم و تویه‌نستنه‌ وه‌گشت باوه‌ڕێگه‌و په‌یره‌و جووره‌ کرده‌وه‌یلێگ بکه‌ن و ئاکام خاسێگ له‌لێ بارنه‌ ده‌س ك شایه‌ت له‌ی قوناغ و سه‌رده‌م ئیسه‌مانه‌ وه‌ خۆرافات و خه‌نستنێگ گوزه‌ر له‌لێ بکریه‌ێد، وه‌لی مه‌ردم کویه‌ن دیاره‌ له‌ زوورم ره‌فتار و هه‌ڵسووکه‌فت و مه‌رامه‌یلیان پشت وه‌ نیه‌ت پاك خوه‌یان به‌سانه‌و ئه‌را ئی مه‌رامیشه‌ خودای که‌ره‌مکاریش یار و یاوه‌ریان بویه‌، چوینکه‌ له‌ گشت هه‌وه‌جه‌یگ وه‌ دڵ پاك وبێگه‌ردیگه‌و ده‌س لاڵه‌و نزا ئه‌را خودا به‌رزه‌و کردیان و داوا له‌لێ کردیان هه‌وه‌جه‌یان جیوه‌جێ بکا.

ئمجا یه‌کێگ له‌و نه‌ریته‌یل کویه‌ن و په‌یره‌وکریاگه‌ ك له‌لاێ مه‌ردم کورده‌واری جێ باوه‌ر بویه‌ جوور رێ وره‌سمێگ جاران ئه‌را واران و په‌ڵه‌داین، ئه‌ویش ئه‌وه‌سه‌ ك وه‌خاتر واران وارین له‌ وه‌رز وه‌هار، که‌سێگ وه‌ جنگ و سه‌ر وسیمای قرمزێگه‌و وه‌یلکانه‌ی قرمزێگ گرتیاده‌ ده‌س و کویچه‌ وه‌ کویچه‌ گه‌ردیاد و گوورانی چریاد و مه‌ردمیش پویل دیانه‌ پێ و دویاخریش هه‌رچێ پویل جه‌مه‌و بکردیاد پیشکه‌شێ کردیاده‌ خێزانێگ نه‌دار، وه‌و ئومیده‌ ك خودا نزاو لاڵه‌یان قه‌بوول بکاو واران بوارێد.

ئی رێ وره‌سمه‌ له‌ شوونێگ ئه‌را شوونێگ تر جیاوازی داشت، له‌ چه‌ن ناوچه‌یلێگ له‌ رووژهه‌ڵات کوردستان وه‌ تایبه‌ت له‌ چه‌ن ناوچه‌یگ له‌ کرماشان وه‌پی وتیان"هڵووکان"و ئه‌را ماوه‌ی چه‌ن رووژێگ وه‌رده‌وامی داشتگه‌و له‌وه‌ختێگ ك فه‌قیر ره‌سیه‌سه‌ ئاره‌زوو خوه‌ی دی مه‌ردمه‌گه‌یش چه‌وه‌رێ واران کردنه‌و له‌و باوه‌ره‌ بوینه‌ ك ئه‌یانیش ره‌سنه‌ ئاره‌زوو خوه‌یان.

له‌ ناوچه‌یل گه‌رمه‌سێر جوور و به‌دره‌ و جه‌سان و قازانیه‌ و مه‌نه‌لی و خانه‌قین و قۆره‌توو و ده‌ورگردیشێ، مه‌ردمه‌گه‌ی له‌وه‌خت وشکه‌سالی و هه‌وه‌جه‌ ئه‌را شکانن تیه‌نگی زه‌وی وزار برێگ مناڵ جه‌مه‌و بویان و وه‌یلکانه‌یگ جوور یاساوڵ ئاسا کردیانه‌ قه‌ی دارێگ و کویچه‌ وه‌ کویچه‌ گه‌ردیان و ئی به‌یته‌ وتیان"هه‌لاران وه‌لاران .. یاخودا بکاده‌ی واران .. ئه‌را فه‌قیر و نه‌داران"، ئمجا ئی مناڵه‌یلیشه‌ دویای وارین وارانه‌گه‌ گه‌ردیانه‌ ماڵه‌یل و داوای پویل له‌لیان کردیان و له‌ناونی خوه‌یان به‌شیه‌و کردیان.

له‌ ناوچه‌ی "سیه‌سیه‌"ی شائاباد سه‌ر وه‌ پارێزگای کرماشان جوور ئه‌وه‌ك ئاکۆ جه‌لیلیان له‌ کتاو"زه‌رینه‌و سیمینه‌"ی خوه‌ی باسێ کردگه‌و ئویشێد: له‌ي ناوچه‌ له‌وه‌ختێگ ك واران که‌مه‌، چه‌ن که‌سێگ ك بایه‌سه‌ شماره‌یان له‌ ١٢ که‌س که‌متر نه‌ود گرده‌و بوون و "په‌پك" گه‌ورایگ دروس که‌ن و میه‌رگێگ له‌ناوێ دانه‌ن و له‌ناو خوه‌ڵه‌کوو برشننه‌ێ و دویاخر له‌ ناونی خوه‌ێان به‌شێ که‌ن و هه‌ر که‌سێگ میه‌رگه‌گه‌ بکه‌فتیاده‌ به‌شێ به‌سیانه‌ێ قه‌ی دارێگ و فه‌لاقه‌ی کردیان و ئه‌ویش هه‌ر هاوار کردیاد و له‌ خودا لاڵکیاده‌و واران بوارێد تا قورتار بوود له‌ ده‌سیان، له‌ هه‌مان وه‌خت که‌سێگ تر ك خوداناس و خاوه‌ن رێز و حورمه‌ت بوی، هاتیاد رجا له‌و که‌سه‌یله‌ کردیاد ئه‌را خاتر ئه‌و واز له‌لێ بارن و له‌بان زه‌مانه‌ت ئه‌و وه‌رێ بیه‌ن و دوعا بکه‌ن واران بوارێد، دی وه‌و جووره‌ ره‌سیانه‌ ئاره‌زوو.

وه‌لێ ئیسه‌ له‌ی سه‌رده‌مه‌ ئه‌و باوه‌ره‌یل کویه‌ن کورده‌واریه‌ دیاره‌ متمانه‌ێ خوه‌یان له‌ده‌سدانه‌و ئه‌و نیه‌ته‌یل پاك وبێگه‌رده‌ وه‌و باوه‌ره‌و روی له‌ که‌می کردنه‌و ته‌نانه‌ت جوور خورافه‌تیگیش شایه‌ت بنوورنه‌ مه‌سه‌له‌گه‌و شایه‌ت هه‌زاران نزاو لاڵه‌ێ ئیسه‌یشجوور لاڵکیانێگ مه‌ردم جاران وه‌ ئاره‌زوو نه‌ره‌سێد و هه‌ر وه‌و خاتریشه‌ دوینیم فره‌جار وشکه‌ساڵی ته‌نگ وه‌ مللەت هه‌ڵچنیه‌و خاکیش تیه‌نگ وارانه‌.

میدیای ئیسە چەس؟!

هاوار نەسرەدین

له باروودخ ئیسەی کوردستان، ئەرک میدیا وە تەنیا رەسانن هەواڵ نییە، راستر ئەوەسە بویشیم ئەرک رەسانن هەواڵ لە میدیایەیل ئیسە کزەو بویە، بەڵکوو شیەوکردن و لەیەکەودایین هەواڵ جێ رەساننەگەی گرتگەسەو. هەڵبەتە ئی قسەیشە زوورم میدیایل نویسریاگ یا رووژنامەو گووڤاریل گرێدەو. ئمجا هەرچەن جوورەیل تر رەساننیش فێشتر گرنگی دەنە شیەوکردن و بلاوکردن باروودخ و هەواڵەیل، وەلێ هێمان رەسانن هەواڵ گرنگی و سەنگ خوەی هەر مەندگە. مانای ئەوەسە ک ئیسە میدیا ها لە وەردەم گوزارەکردن فرە تازێگ و دیاریکردن تاریفێگ تایبەت ئەرا کەناڵێگ رەسانن بووە یەکێگ لە ئەرکەیل خواست باروودخ وجوود داشتگ کوردستان. وەرگر جوور ئەکتەر خوەنیار و شنەویار و دیەوان لە ریەیل فرەو کەناڵێل جیاوازەو هەواڵ وەپێ رەسێد، تەنانەت ئەگەر پەنا ئەرا رووژنامەو رادیۆ و تەلەفزیۆنیش نەوەید، وەلێ ئەوەیشا وەرگر وەختێگ تەماشای کەناڵەیل فەرمی میدیا بکا برێگ چەوەڕێکردن تایبەت لە کەناڵەیل وجوود دیرێد، جوور:

– پشتراسکردنەوەی ئەو هەواڵە ک زوێتر بلاوەو کریاس و نەرەسیەسە دەس وەرگر، نەک دوبارە کردنەوەی هەمان هەواڵ وەبێ هویچ بەڵگەێگ ئاشکرا.

– شیەوکردن رویداگ و هەواڵەیل، چوینکە وە شیەوکردن هەواڵەیل، وەرگر تویەنێد ئەو خەتەیل پشت ئەو رویداگە پەیا بکاو شیەوکردن لۆژیکیانەێگ ئەرایان بکا وەگووڕەی دید و هویروەرکردن خوەی.

– تارمایی چەواشەکارییەیل رووشن و ئاشکرا بوود ک کام هەواڵ راسە یا چەواشەکاریە، وەل ئەوەیشا مەهانەیش ئەرا ئەو هەواڵەیلیشە پەیا بوود ک وە شێوەێگ نادروس بلاو کریانە.

لەماوەی گوزەیشتە لە هەرێم کوردستان هەواڵ و رویداگەیل فرەێگ وە نادروس بلاوەو کریان و چەواشە کریان، مەمەرەیل فرەیگیش هەن ئەرا ئی مەسەلە، وەلێ دیارترینیان ئەوەسە ک کەناڵەیل رەسانن بەشێگ بوین لە ئەجنداێ سیاسی لایەنەیل.

ئمجا ئەرکەیل رەسانن فرەن، دەسنیشانکردنیانیش کار فیشترێگ ئەخوازێ، دی گرنگتر لە ئەرک دەسپاکی و راسگوویی مەسەلەی نیازپاکیە، چوینکە رەسانن هەواڵ وەشێوەێگ راسگوویانە ئەرک ئەوقەرە قورسێگ نییە، وەلێ لەیەکەودایین و شیەوکردنێ هەوەجە وە نیازێگ پاک و بیلایەنێ دیرێد، ک یەیش ئیسە تا رادەێگ لە باروودخ ئیسەی کوردستان دوینریەێد.

سیمایەیل تایبەت کار ئاژانس

تەڵعەت هۆمام

فرەکەس لەئیمە دووس دیریم سیمایەیل تایبەت وەکار ئاژانس بزانیم، هەر لەوەر ئەوەیش لەباوەتێگ لەیرە لەوەر خاتر وەرگرتن زانیاری و رەسینەوە لەکار رووژنامەگەری وەتایبەت بەش ئاژانس، ئشارەت وە سیمایەیل تایبەت کار ئاژانس کەیم:

١– لەوەخت بەراوردکردن چالاکی ئاژانسەیل هەواڵ وە هووکارەیل تر رەسانن یا میدیا، دوینیم چالاکی ئاژانسەیل هەواڵ ئاراستەس رویەو زانیارییەیل تازەی گرنگ یا ئەهمیەتدار ک سروشتێگ هەواڵ ئاسا دیرن. ئمجا شیەوکردنەیل ئسبات ئەوە کردنە ک چالاکی هەر ئاژانسێگ هەواڵ پێکهاتگە لەنیشاندایین هەواڵەیل وشیوەێگ گشتی و شیەوکردن رویداگەیل سیاسی و ئابووری سەرەکی.

ئاژانسەیل هەواڵ ماملە وەل ئەو باوەتەیلا ناکەن ک رادیۆ و تەلەفزیۆن و چاپەمەنییەیل بلاویەو کەن و خوەیان لەبەرنامەی بازی ئاساو هووکارەکردن و هونەری دویننەو. پێکهاتەیل هەواڵ لەیوا کردنە ئاژانسەیل بوونە هووکارێگ تایبەتمەند رەسانن نەک جویر هووکارەیل تر خاوەن بەرنامەی وەرتەگ .

چالاکی سەرەکی ئاژانسەیل هەواڵ ک وە بەشێگ لەهووکارەیل رەسانن دانریەن، گرنگی یا ئەهمیەتەگەی ها لەپێکهاوردن رای گشتی لەباوەت مەسەلەیل چارەنویسساز ناوخوەیی و جەهانی.

٢– لەوەخت بەراوردکردن کار ئاژانسەیل هەواڵ وەچالاکی هووکارەیل تر رەسانن، دیاردەێگ تر کریەێد دی، ک ئەویش ئەوەسە زوورم بەرهەمەیلی راسوخۆ نیەرەسنە مەردم.

٣– وەی شیوە ئاژانسەیل هەواڵ لەناوێ گشت هووکارەیل رەسانن نەخشێگ تایبەت و سەرەکی دوین لەرەسانن هەواڵەیل تازەو گرنگ . هەر لەوەر ئەوەیشەسە زوورم ئەو هەواڵەیلە ک لەرووژنامەو چاپەمەنییەیل دوینریەن لەرێ ئاژانسەیلەو تیەنە دەس.

٤– ئاژانسەیل هەر وەتەنیا رۆڵ بەرهەمهاوردن سەرەکی زانیارییەیل هەواڵ نیەوینن، بەڵکوو رۆڵ ناوەندگیر دوینن لە بەرهەمهاوردن ئەو هەواڵەیلە ک ئەوەکانتر درووسی کەن. ئمجا ئاژانسەیل وەتەنیا لەرێ کارمەندەیل خوەیانەو رویداگەیل ئامادە ناکەن، بەڵکوو فرەجاریش پشت وەئاژانسەیل هەواڵ ناوخوەیی و نیشتمانی بەسن و زانیاری لەلیان وەرگرن.

دڵسووزیو هووشیاری گەرەنتی سەرکەفتنە

سەڵاح شەناغەیی

نەتەوەی کورد هەر لە کویەنەو هس وە ئەوە کردگە ك دۆشمنێ فرەس و دووسیشێ کەمە، یەیش وە تەمامی چەواشەێ ئەو پەند کوردیەسە ك ئویشێد: "دۆشمند یەکێگ بوود بێ خەمە، دووسد هەزار بوود کەمە" وەڵێ چە بکەیم؟ یەیش بویەسە چارنویس ئی مللەت ستەمدید، ك تا ئی سەردەم ئیسەیشە وجوود دێرێد و هویچ چارەێ خاسێگیش ئەراێ پەیا نەکریاگە. هەر لەی روییشەو بایەسە فرە و جددی هەوڵ ئەراێ بیەیم و خەبات بکەیم تا زاڵ بویمن و دووسەیلمان زیاێ بکەیم.

یەیش وەپلەيێ یەکەم ئەرك حکوومەت هرێم کوردستانە ك هاوکاری بکا لە دامەزرانن پەیوندی خاسێگ وەل وڵاتەیل هێزدار و بازوو پێشمەرگەو پۆلیس و ئاسایش وەخاتر رویوەرویبوینەوەێ دوشمنەیل و مەرزەیلمان بپارێزیم و نەیلیم دوشمن لە هویچ لاێگەو خوەێ بخزنێدە ناو خاك پیرۆز کوردستان.

وەڵێ وەوجوورەگ حکوومەت هەرێم هەوڵ ئەوە ئەیاد ژیانێگ ئاسوودە ئەرا هاووڵاتیەیل دابین بکا، لەوەرانوەر ئەوەیش ئەرك هاووڵاتیەیلیشە ك هاوکار و دەسمیەتدەر و پشتگیر حکوومەتەگەێ خوەیان بوون لە گشت روییگەو، وەتایبەت لایەن ئاسایشی لەوەخت کارکردن و لەگشت وەختێگ، چوینکە هەردوگلا تەمامکەر یەکترن.

لە هەمان وەخت بایەسە هاووڵاتیەیل فیشتر چەویان واز بکەن و ئاگادار بوون لە هەر کارێگ نەخوازریاگ و بایەسە هەر تاکێگ لە ئیمە خوەێ وە وەرپرسیار و مقەیەتیکەر بزانێد، چوینکە ئی نیشتمانە نیشتمان گشتمانەو بایەسە جوور چەومان مقەیەتی لەڵێ بکەیم و ئەگەر هەر کارێگ گومانلیکریاگیش کەفتە وەرچەومان بایەسە مقەیەتێ بویمن و کەمێگ لەوەخت خوەمان ئەراێ تەرخان بکەیم تا لەڵێ دڵنیا بویمن ئەرا ئەوەك زویتر لایەن پەیوەندیدار لەڵێ ئاگادارەو بکەیم و ئەوانیش ئەرك خوەیان تەمام بکەن.

ئیمە ئەگەر تەماشاێگ وڵاتەیل خوەرئاوا بکەیم ئەرامان دەرکەفێد ك ئەوان چەنێگ پەرووش و دڵسووز خاك و نیشتمانەگەێ خوەیانن و وەگشت شێوەێگ مقەیەتی لەڵێ کەن.

باس کەن و ئویشن: چەنساڵێگ وەرجلە ئیسە لە یەکێگ لە وڵاتەیل خوەرئاوا ژن و شوییگ وەیەکەو ژیان، شەوێگ لە شەوەیل ژنەگە نەخوەش کەفێد و پیاوەگە وە هەڵەپەڵە رەسنێدەێ نەخوەشخانە، لەناو رێ ترافیکلایت قرمز ئەیادە تویشیان ك بایەسە بووسیەێد، وەڵێ کابرا ناوسیەێد و سەرپیچی ئەکا تا زوی برەسێدە نەخوەشخانە، وەڵێ رووژێگ دویاتر کابرا نامەێگ ئەراێ ئەیاد و سزا دریاگە، ئەویش هەرچەن هویرەو ئەکا لەو وەختە ك داگە لە لایت قرمز، کەس وە دیاریەو نەویە تا شمارەگەێ بنویسێدو کامیرایش نەویە تا رەسمێ بگرێد، کابرا سەرێ سرمێنێد! دویاخر ئەراێ دەرکەفێد ك ژنەگەێ ئاگادار پۆلیس کردگەو پیاوەگەیش ئویشێدە ژنەگەێ: "ئەێ خاس!! من وە خاتر تۆ ئی کارە کردم، ئەرا چە پۆلیس ئاگادار کردید؟" ژنەگەیش ئویشێد: "بەرژەوەندی خوەد هاتێ تا جارێگتر سەرپیچی نەکەید و وەگوورەێ یاسا رەفتار بکەید!!.

مەرام باسەگە لەێرە هووشیاریە، ك ژنەگە هەرچەنیش نەخوەش بوی، وەڵێ ئاگادار بوی ك پیاوەگەێ سەرپیچی یاسا کردگە، هەر وەو خاتریشە خوەێ وەپێ نەگیریاو پۆلیس لەڵێ ئاگادارەو کرد، ئمجا ئەوە ئەگەر وەخاتر هووشیاری و دڵسووزی نەود ئەراچە ئی کارە ئەنجامدا؟، ئمجا ئیمە لە فرە چشت لەتاری ئەو وڵاتەیلە کەیمەو، بیلا لێوا بکەیم چشتە خاسەگانیان وەربگریم نەك چشتەیل خراو، ك ئەویش وەخاتر دڵسووزی و خوەشەویسی وڵاتەگەمانە، دی هەوەجە ناکا کەس وەپیمان بویشێد، بیلا خوەمان هس وە ئەوە بکەیم ك لەیەودویا وەخت ئەوە هاتگە هەمیشە ئاگادار و مقەیەتەت بویمن ئەرا ئەوەگ گشتلاێگمان وە ئاسوودە بژیەیم.

سەردەواس بانکوولْ

بهرووز یاسمی

سەردەواس بانکوولْ! سەردەواس بانکوولْ!
ئەیْ وجاخ کوور ئەیْ میلکان چوولْ
ئەیْ کویەیْ بەرزی گ هه تووز و تەمی
ئەو کەلْه چەنیْ وه پیدا نەمی
ئەو کەلْ هویل هەڤده سالاْنه
فرشتەیْ بەخت کورده مالاْنه
ئەو برویه پیەنه ئەو دەم چوی قەنه
دلْ له جیْ بەر دل له جیْ کەنه
ئەو گەردەن بەرزه ئەو بژانگ شووڕە

له ژیرەو خەن له ژیرەو نووره
ئەو ئەبروو پەیْوەن ئەو کەمانْداره
ئەو تیر وەشن کەمان ئەوشاره
ئەو دیەم ئەلْپیْچه ئەو یەقه وازه
ئەو بالاْبەرز کەمەن درازه
وه قەولْ شاکه ئەو وەیْ له وەره
“ ئەو گرەیْ ئاگر له جەسه دەره”
سخمەیْ سکه دووز سەوز سوورانی
کونەیْ کەلْ پووس گەورایْ گوورانی
د ڕەدیف ڕەسن داس له ناو قەیْیْ
گریەیْان داگه له بان بەیْیْ
زلْفەیل لویلیْ خسگه وه شانا
“شکرانەم پید بوو کەس سر نەزانا”
کەوی گەردەنیْ کفتگه ئەو دەر
“شکرانەم پید بوو بینایْ بان سەر”
خان مەسویر ها کوو ئیْ کەلْه بوینیْ
شاکه کل بکەیْ له شوون و نوینیْ
خان مەسویر وەتم هەم کەفتەو هویرم
بیس و چوار سالْه لەیْ شاره دویرم
شار منالْی! شار بازییم
شار سەربەرزی و سەرفەرازییم
شار برایلم شار دووسەیلم
شار عشقەیلم شار بووسەیلم
شار شادی و شار شیوەنم
هوورەچڕەیل چەمەری خوەنم
شار شیْرینم شار شارانم
ملْك و ماواگەیْ جار جارانم
بیس و چوار سالْه لی شاره نیم
م دی م نیم ئەنوی م کیم؟
نه «خان مەسویرم» نه «میرنەورووزم»
پەرەی بنویسم له حالْ و ڕووزم
ویلْ وەیلانیْ لەیْ ناو شارەیله
گرفتار ناو گرفتارەیله

غەریب بیْ کەس بیْ هاونشینیْ
بیْ دەس بیْ پایْ بیْ دنیا و دینیْ
دار بیْ سایەیْ بیْ بەرگ و باریْ
له پایْ نەنیشتن ئیْلْ و تەباریْ
تیول ئەلْکەنیاگ فره دریاگیْ
جار وەرهەلاْیْ یەیْ شەو خوریاگیْ
دار کولوور له ناوەو چوولْیْ
بار د دنیا له بان کوولْیْ
شاکه! یه حالْ براگەیْ تنه
تەنیا م نیم گشتیْ چوی منه
زەویمان سیه و کویەمان کەوه
کەسیْ نیەزانیْ ڕووژه یا شەوه
هامشوو نەیْریم بڕی بڕانه
سالْ تاعوونه سالْ قڕانه
لەیْ ملْکه نیەخیْ میْنگەنواریْ
ئاسمان ئەور کەیْ وەلْی نیەواریْ
لافاو کەفتەو ڕیْ وەلْی له مالاْن
نەکەفتەو بان کووره گلاْلاْن
کووره گلاْلاْن کوورو لاْلْ مەنن
کووڕپه منالاْن هه منالْ مەنن
مەر خودایْ ڕەحمان خوەیْ بکەیْ کاریْ
تا ئەوریْ بایْدو تیەویْ بواریْ
تیەویْ بواریْ دنیا بشووریْ
ئیْ تەپ و تووزه لەیْره بتووریْ
ئیْ شەوه زلْفیْ بخەیْ وه پشتا
خوەر ئلاْیْ له بان سەر مانشتا
منی له شار غەریبی بامەو
گیا سەوز بکەیْ وه دەم پامەو
سووسەن بچڕیْ ئەو سەر نساران
وه ت مزگانیْ هاتەوه یاران

ئەو قسەیلە ک ژنەیل لە هویریانەو ناچیٚ

پشکۆ خالٚدانی

فرەجار بریٚگ قسەو هەلٚسوکەفت و کردەوە هەس ک ژنەیل بیٚزار ئەکا وەبیٚ ئەوەگ پیاو هس وەپیٚ بکا، ئمجا پیاوەیل هەنایٚ ئەو قسەیلە یا ئەو هەلٚسوکەفت و کردەوەیلە ئەنجام دەن، فرە وە ئاسانی و سادەیی بزاننەیٚ، وەلیٚ لە هەمان وەخت دوینید ئەو قسەیلە ژن و دویەتەیل زیەمدار ئەکا.

ئەرا نموونە: گەمەکردن وە خیٚزانەگەد یا منالٚەگەد لەناو شوونیگ قەرەبالٚغی شایەد تۆ لەلایٚ خوەدەو بویشید هەنەکی وەلیا کەم، وەلیٚ نەخەیٚر ئەوە هەستیٚ زیەمدار ئەدیٚ، یا لەوەرچەو خەسویرەد بریٚگ قسەیٚ نەگونجیاگ بویشیدە هاوسەرەگەد جوور "چاخەو بویدە، نازانی خواردن دروس بکەید، تەمەلٚید، قسە فریە کەید" یا بەعزە جاریٚگ یا لە شوونەیلیٚگ وە دەنگ بەرز هاوار بکەیدە بان سەریان، یەیش هەستیٚ زیەمدار کەیٚد.

لە هەمان وەخت ژن و دویەتەیل، وەو چشتە فرە تویرە بوون لەوەختیٚگ قسە کەن و تنیش گووش لەلیان نیەتەکنی، ئەرا نموونە: لەو وەختەیلە ک ئەوان قسە ئەراد کەن تنیش خەریك خوەنین کتاو بوید یا تەماشایٚ تەلەفزیۆن بکەید یا وەهەر چشتیٚگ تر خوەد خەریك بکەید و ئەوان پشتگووش بخەید.

وەختەیلیگ هەس پیاوەیل ئامادە نیین ئەرا سویر و خوەشی و تەفریکردن ئەرا شوونەیل گشتی خیٚزانەیلیان وەلیانا بوون، یەیش لەوەختیٚگ ک خوەیان زوی چنە ئیلاو ئەولا، ک ئەرا ئی مەرامیشە خیٚزانەیلیان پشتگووش خەن.

وەختوەختیٚگیش هەس دوینیم ژنەیل وەختەیل فرەیگ خوەیان ئەرا هاوسەرەیلیان شەکەت کەن وە ئارایش و خوەرازانن جنگ ئەرایان ک شایستەیٚ ئەوەسە پیرووزبایی لەلیان بکریەیٚد و تاریفیان بکریەیٚد و ئەرا نموونە بویشیدەپی: ئمروو فرە جوانید و ئی مۆدیل قژە لەلید کەفیٚ و ئی جنگەیلە هەر لەخوەد جوانە، بیٚگومان گشت ئی قسەیلە لەیوا کەیٚد هاوسەرەگەد هس وە شەکەتی نەکا و وچانیٚگ دەروینی وەربگریٚد و ئارامەو بوود.

وەلی وە چەواشەوە ئەگەر ئەو هەر چشتیگ ئەراد کرد و تنیش گرنگی وەپیٚ نەیاید، ئەوە بیٚگومان شیرازەی ئەو خیٚزانە شیٚویەید و سووز و دووسداشتن لەتیٚ نامیٚنیٚد، ک هەر لەوەر ئەوەیش بایەسە گرنگی تەمامیٚگ بیەیمنە خیٚزانەیلمان و سووز و خوەشەویسی بخەیمنە ناو مالٚەیلمان و هەمیشە گووش لە قسەیٚ هاوسەرەیلمان بتەکنیم و چەن وەختیٚگیش بووەخشیمە ئەوانیش، چوینکە ئەوان هاوسەر ژیانمانن.

چوار ژن و یەک پیاو!!

بێریڤان سەرهەنگ

پیاو چوین تویەنێد هس خوەشەویسی خوەێ لەبان چوار ژن دابەش بکا؟ چوین تویەنێد دڵ خوەێ بیەێدە چوار ژن لە یەك وەخت و لە یەك ماڵ و لە یەك خێزان؟.

کار ئاسانێگ نییە پیاو بتویەنێد وە یەکسانی و گونجیان وەل هەر چوار ژنەگەێ هەڵسووکەفت بکا، چوینکە شایەد سروشت و رەفتار و پەروەردەێ هەر یەکێگ لەو ژنەیلە لە ماڵ باوگیان یا وەرجلە ئەوەگ شوی وە کابرا بکەن جووراوجوور بوود و هەر یەکێگ لەلیان لە کەش وهەوایگ جیا ژیاوید و پەروەردە کریاوید.
راسە پیاو تویەنێد چوار شەوی ئەرا هەر چوار ژنەگەێ بسێنێد جوور یەك، یا چوار گووشخارەێ تەلاَ ئەرا هەر چواریان جوور یەك بسێنێد یا چوار ژویەر خەفتن ساز بکا ئەرا هەر یەك لەو ژنەیلە، وەلێ ئایا چوین تویەنێد هس خوەشەویسی خوەێ دابەش بکا لەبان چوار ژن؟

ئەیە کار قورسێگەو ناتویەنێد وەهویچ شێوەیگ جێوەجێ ئی ئحساسە بکا، چوینکە ژنەیل گشتیان جوور یەك نین، ژن هەس نازدارە، ژن هەس مەکربازە، ژن هەس خوەێ نیشان دەێد و هس خوەشەویسیی نیشان دەێد، ژن هەس ژانە جوور ئەوەك پیشینەیل وتنە(ژن هەس و ژانیش هەس). ژن هەس مافخوریاگە، ژن هەس رووشنهویرە، ژن هەس کەسایەتی لاوازێگ دێرێد و متمانە وە خوەێ نەێرێد و بێدەنگەو وەگشت چشتێگ رازیە، ژن هەس بشیونەو حەزەو ئاژاوەس، ژن هەس نەرم و ئارام و شەرمنە، ژن هەس چالاکە، ژن هەس تەمەڵە، ژن هەس فرە راسگووە، ژن هەس قسەیلێ دویرن لەراسی.

هەر وەو خاتریشە هویچ پیاوێگ ناتویەنێد وە یەکسانی و دادگەری وەل چوار ژنەگەێ هەڵسووکەفت بکاو بجویلیەێد، گشت ژنەیل لە شێواز رەفتار و هەڵسووکەفت و روخسار جیاوازن وەل یەکتری، ماناێ ئەوەسە یەیش بەشێگە لەو تون وتیژیەیلە ك دژ وەو ژنەیلە ئەنجام دریەێد و کەفێدە چوارچێوەێ ژێرپاخستن مافەیل ژن.

گوڵ سوو 50
شمارە(100) کانون دوییەم 2015 ی زاینی

فرەی مەنیە تا بوودە ئایەم!

ماجد سوێرەمەیری

ئافەتیگ فرە گەن کەفتە ناو فرە کەس لە مەردم، وە تایبەتی، لە دویای بەرزەوبوین ئاست گوزەران لە شوون ڕمیان ڕژیم دیکتاتۆری وەرین، و ئەو هەمکە تاڵاّن ودزی گەورا ك لە سەروەت وسامان بی خاوەن ئی وڵاتە کەفتە دەس کەسەیلیگ ك هەرگز شایستەی نەوینە، و ئی کەسەیلە چین وەی پویل مفت وتاڵانە ك وە نارەوا کەفتە چنگیان دڵنگەیل نوو و ماڵ و ئۆتۆمۆبیل ئاخر مۆدێل سەندن، لە خوەیانەو ئی دنیا گشتی موڵك خوەیانەو هەمیشە لە گشت بوار و مەجالیگ هەق ها وەل خوەیانەو، وەلی وەختی نوورنە مەردمەیل ئەسڵمەن و ڕووشنهویر و خاوەن ڕەوشت وئەخلاق بەرز لە خوەیانەو تویەنن خوەیان وە پویل و داشتیانەو برەسننە ئاست ئەوان، وەلی هەرگز وەی جوورە نییە و جیاوازی ناوبەین تڵا و کانزایگ بی قیمەت ئەرا گشت کەسیگ ئاشکرا و دیارە..

لەی باوەتە پیشینەیلمان وەسەرهاتیگ پڕمەعنا ئەرامان وەتنە ك ماجەراگەی وەی جوورەسە: ئویشن ئەوسا لە دەیشتەی شاریگ لە شارەیل خوەمان، پیاویگ بوی کوریگ داشت فرە تەمەڵ ولاسار بوی، ئی باوگە دایم و درەم وەکوڕەگەی وتیاد: کوڕم هەرچی من بزانم لەی ژیاندە، تو قەت وە ئایەم نیەوید!.

سەردەمیگ وەسەرچوی کوڕەگە سەرخوەی هەڵگرد و دویرەوکەفت، دویای چەنای چەن ساڵ ئی کوڕە هەوڵ و تەقەلای فرەیگ دا تا ڕەسیە ئەو ڕووژە ك بویە والی شارەگە و ئەو ناوچە ك ماڵ باوگیشی لەتی بوی کەفتەژێر دەسڵات وقەڵەمڕەو خوەی...

ڕووژیگ لە ڕووژان دارودەسە و پاسەوانەیل خوەی جەمەوکرد و ڕوی کردە ئەو ناوچە ك ماڵ باوگی لەتی بوی، قەیری لە پاسەوانەیلی کل کرد ومال باوگی نیشانیاندا و وتە پیان بچن یەك پیرەمەردیگ ها لە ناو ئەو ماڵە زوی زوی ئەرام بارنەی.

پاسەوانەیلیش وەهەڵەپەڵە و دەودەوان خوەیان ڕەساننە ناو ماڵ کابرای پیرەمەرد و وە شەق و زللە و قەمچی و قسەی ناخوەش دانەی وەر و هاوردنەی خزمەت جەناب والی.

وەختی ڕەساننەی وەردەس والی، ك کوڕەگەی خوەی بوی، یەکسەر وتە پی : ها باوگە تو وەتید تو هویچ وە هویچ نیەکەید و لەی ژیاندە نیەویدە هویچ، بنوور چوین قسەگەد دروو دەرچوی و من ئیرنگە بویمەسە والی ئی شار و ئی ناوچە وەگشتی.

پیاوەگەیش وت: بەڵی کوڕم من هیمان هامە بان قسەی خوەم، چوینکە من نەوتم تو نیەویدە والی، من وتم تو نیەویدە ئایەم، ئاخر یە چ ئایەمیگە باوگ خوەی بیەیدە وەر شەق و زللە و قەمچی؟!.

بەڵی فرەکەس هەس بوونە خاوەن پلە و پایەی بەرز و پارە و ماڵ دونیای فرە، وەلی فرەیان میند تا بوونە ئایەم!!

هەنای وتی: "ماڵئاوا"

ئاراس جەواد

ئاسمان ڕما..
داوان زەوی سزیا
هەسارە کەفتە خوار و
خوین خوەر ڕشیا
هەنای وتی: "دی ماڵئاوا"...
چمانی مانگەشەو کوشیا

www.shafaaq.com